

Utjecaj pandemije Covid -19 na prihode i dobit u prerađivačkoj industriji

Vulama, Mihaela

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:594962>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

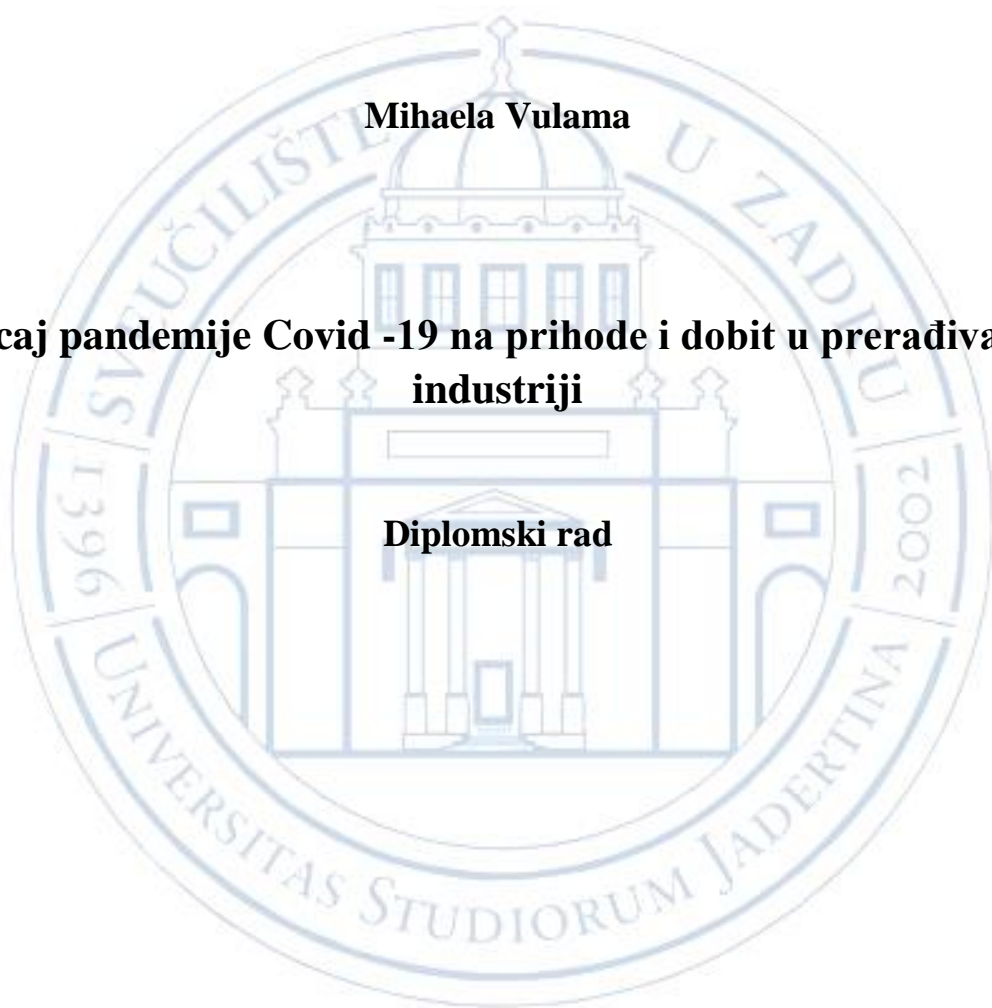
Odjel za ekonomiju

Diplomski sveučilišni studij menadžmenta

Mihaela Vulama

**Utjecaj pandemije Covid -19 na prihode i dobit u prerađivačkoj
industriji**

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru
Odjel za ekonomiju
Diplomski sveučilišni studij menadžmenta

Utjecaj pandemije Covid -19 na prihode i dobit u prerađivačkoj industriji
Diplomski rad

Student/ica:

Mihaela Vulama

Mentor/ica:

Izv. Prof. dr. sc. Mladen Rajko

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Mihaela Vulama**, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom **Utjecaj pandemije Covid -19 na prihode i dobit u prerađivačkoj industriji**, rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 2023.

Sažetak

Prerađivačka industrija oduvijek je bila pokretač ekonomskog rasta i strukturnih promjena. Taj sektor ima važnu ulogu kako bi stvorio produktivne poslove i održiv ekonomski rast. Potražnja za proizvodima prerađivačkog sektora raste i to stimulira stvaranje radnih mjesta i inovacija, pri čemu su učinci prelijevanja prerađivačkog sektora snažniji nego u ostalim sektorima. Ako proizvodnja prerađivačke industrije padne, to može jako loše utjecati na cijelo gospodarstvo, iz razloga što nova radna mjesta u sektoru prerađivačke industrije stvaraju do 2 ili 3 radna mjesta u drugim sektorima gospodarstva, loš utjecaj na gospodarstvo može se očitovati kada se smanji ukupna dodana vrijednost, u aktivnostima istraživanja i razvoja, zaposlenosti, inovacijama i izvozu. To da je prerađivački sektor vrlo važan za gospodarski rast ističe i „Svjetski ekonomski forum“, ukazujući na to da se čak više od 69% varijacija u dohotku između 128 zemalja pripisuje razliku u rezultatu izvoza prerađivačkog sektora. Vjerojatnost o padu izvoznih prihoda manja je kod poduzeća koja probleme kod likvidnosti rješavaju kapitalnim financiranjem, odgađaju platiti radnicima i dobavljačima uz pomoć potpora od države. Za tvrtke koje imaju višu razinu otpornosti na vanjske poremećaje manja je vjerojatnost da će doživjeti pad prihoda izvoza. Uvođenje ili pojačanje online prodaje na izvozne prihode utječe negativno. Dokazalo se da su problemi uzrokovani s likvidnošću najznačajniji izazovi u pandemiji za domaća poduzeća u sektoru prerađivačke industrije i da su poduzeća koja su našla način za rješenje ovakvih problema uspješna i u smanjenju vjerojatnosti od mogućnosti da izvozni prihodi padnu. Poduzeća koja su osigurala veće zalihe sredstava za opstanak ako dođe do prestanka prodaje spadaju u ona koja imaju vrlo malu mogućnost pada izvoznih prihoda. Može se zaključiti da su poduzeća hrvatske prerađivačke industrije vrlo izložena vanjskim poremećajima i odmah po početku pandemije došlo je do problema s likvidnošću. Uvođenjem online prodaje povećala se vjerojatnost za padom izvoznih prihoda, i to je dokazalo kako je u pitanju mjera kompenzacije s kojom se pad na međunarodnom tržištu pokušavao smanjiti novim načinom komuniciranja s kupcima koji su na domaćem tržištu.

Ključne riječi: COVID-19, Hrvatska, prerađivačka industrija, prihodi i dobit.

Summary

The impact of the Covid 19 pandemic on income and profits in the processing industry

The manufacturing industry has always been the driver of economic growth and structural changes. This sector has an important role to play in order to create productive jobs and sustainable economic growth. The demand for the products of the processing sector grows and stimulates the creation of jobs and innovations, with the spillover effects of the processing sector being stronger than in other sectors. If the production of the manufacturing industry falls, it can have a very bad effect on the whole economy, because new jobs in the manufacturing sector create from 0.5 to 2 jobs in other sectors of the economy, the bad impact on the economy can be manifested when the total added value, in research and development activities, employment, innovation and export. The fact that the processing sector is very important for economic growth is emphasized by the "World Economic Forum", pointing out that even more than 70% of the variations in income between 128 countries can be attributed to differences in the export results of the processing sector. The probability of a drop in export revenues is lower for companies that solve liquidity problems with capital financing, delay payments to suppliers and workers, and with the help of state subsidies. Firms that have a higher level of resilience to external shocks are less likely to experience a decline in export revenue. The introduction or strengthening of online sales has a negative impact on export revenues. It has been shown that problems caused by liquidity are the most significant challenges in the pandemic for domestic companies in the processing industry and that companies that managed to find a way to solve such problems also managed to reduce the likelihood of a drop in export revenues. Companies that have secured larger reserves of funds to survive in the event of sales cessation are among those that have a very low probability of a drop in export revenues. It can be concluded that companies in the Croatian manufacturing industry are very exposed to external disturbances and immediately at the beginning of the pandemic there were problems with liquidity. With the introduction of online sales, the probability of a drop in export revenues increased, and this proved that it is a compensation measure with which the drop in the international market is tried to be reduced by a new way of communicating with customers on the domestic market.

Key words: COVID -19, Croatia, manufacturing industry, income and profits

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj istraživanja.....	2
1.2 Metodologija istraživanja.....	2
1.3. Struktura rada.....	2
2. Covid 19.....	4
2.1. Promjene u svijetu zbog pandemije Covid 19.....	6
2.2. Globalna kriza.....	7
2.3. Smanjena sigurnost u pandemiji.....	8
2.4. Gospodarska kriza uzrokovana pandemijom.....	9
3. Prerađivačka industrija.....	10
3.1. Obilježja prerađivačke industrije.....	11
3.2. Uloga prerađivačke industrije u gospodarskom razvoju.....	13
3.3. Strukturne karakteristike prerađivačke industrije RH i zemalja EU-27.....	13
3.4. Industrijska strategija Republike Hrvatske.....	15
3.5. Prihodi i dobit u prerađivačkoj industriji.....	17
4. Prihodi i dobit tijekom pandemije.....	21
4.1. Analiza poslovanja poduzeća za vrijeme trajanja pandemije Covid 19 i nakon pandemije.....	26
4.2. Ina d.d.....	26
4.3. Končar d.d.....	28
4.4. Adris grupa d.d.....	29
4.5. Gavrilović d.o.o.	31
4.6. Kraš d.d.....	33
4.7. Podravka d.d.....	34
4.8. Vindija d.d.....	36
4.9. Atlantic Grupa d.d.....	37
4.10. Pliva Hrvatska d.d.....	39
4.11. Saponia d.d.....	40
4.12. Rezultat poslovnih prihoda svih promatranih kompanija zajedno.....	42
4.13. Rezultat dobiti svih promatranih kompanija zajedno.....	43

5. Utjecaj pandemije Covid 19 na prerađivačku industriju Republike Hrvatske.....	44
5.1.Mehanizmi prilagodbe Hrvatske prerađivačke industri.....	49
6. Zaključak.....	52
Literatura.....	54
Popis tablica.....	57
Popis grafova.....	58

1. UVOD

Industrija spada u najvažnije djelatnosti svih suvremenih država i brojni autori tvrde da je industrija jako bitna za razvoj svake zemlje. Za svaku zemlju kojoj je bitan dugoročni održivi i stabilan rast usmjerena je na industriju i industrijsku proizvodnju. Razvoj industrije za svaku državu je jako bitan jer pozitivno utječe na ostale sudionike u ekonomiji, zbog toga se razvijanjem industrije postižu mnogi ekonomski ciljevi zemlje. „Prerađivačka industrija“ se često poistovjećuje s „industrijom“ ali ta dva pojma nisu sinonimi. „Prerađivačka industrija“ sastavni je dio „industrije“ bez obzira na to što ona čini njezin najveći dio. Prerađivačka industrija kao djelatnost čini većinu u izvozu Republike Hrvatske, isto tako čini većinu i u strukturi za bruto domaći proizvod. Može se zaključiti kako je prerađivačka industrija djelatnost koja ima strateški značaj za Republiku Hrvatsku i to je jedan od razloga zašto je Covid -19 pandemija uvelike utjecala na poslovanje te industrije. Poduzetnici Hrvatske su u 2021. godini ostvarili 189, 1 milijarda kuna prihoda od prodaje proizvoda na inozemnom tržištu, a to je 35, 8 % više od prodaje u 2020. godini. Na inozemnim tržištima kupljena je roba u vrijednosti od 159, 7 milijardi kuna i na kraju je trgovinski suficit iznosio 29, 4 milijarde kuna. (Fina, 2022.)

Pandemija Covid -19 uzrokovala je ekonomsku krizu, pandemija je donijela vrlo loše stanje u ekonomiju i negativne posljedice kao što je velika nezaposlenost, siromaštvo, pad proizvodnje i još mnogo negativnih posljedica. Početak pandemije Covid -19 bio je u Europi, 2020. godine. u ožujku. Međunarodni monetarni fond je svojim izračunima došao do zaključka da se Europska unija suočila s jako velikim gospodarskim padom koji se nije desio od Velike depresije koja je bila 1930-ih godina. Iako se očekivalo da će pandemija nejednako utjecati na države članice, zbog njihove različite razine, i zbog uspješnosti i sposobnosti njihovog zdravstvenog sustava da joj se suprotstave , pandemija je velik utjecaj imala na sve države, i sve su države članice zabilježile jako visoke stope smanjenja BDP- a u 2020. godini i rast nezaposlenosti. Ova situacija dogodila se i u Republici Hrvatskoj. U nastavku rada prikazuje se kako je kriza utjecala na prerađivačku industriju, analiza prihoda i dobiti, nezaposlenost, mjere zaštite u vrijeme pandemije i još mnogo toga.

1.1. Predmet i cilj istraživanja

Predmet ovoga diplomskoga rada je analiza pandemije COVID 19 te analiza utjecaja iste na prihode i dobit u prerađivačkoj industriji u Republici Hrvatskoj. Također, naglasak se u radu daje na stanje prihoda i dobiti u prerađivačkoj industriji prije i nakon nastale pandemije a dani su i tablični primjeri po godinama strukturno- poslovnih pokazatelja i analiza 10 poduzeća po prihodima i dobiti od 2018.-2022. godine.

1.2. Metodologija istraživanja

Tijekom pisanja diplomskoga rada korištene su znanstvene metode:

– induktivno-deduktivna metoda korištena je u 3. poglavlju pod nazivom “Analiza strukturnih karakteristika prerađivačke industrije Republike Hrvatske i zemalja EU-27“. Na temelju pojedinačnih činjenica izvodni su općeniti zaključci.

– komparativna metoda korištena je u 4. poglavlju, izrađene su tablice pod nazivom “ Usporedba strukturno- poslovnih pokazatelja prema nkd-u “, “ Broj poduzeća i usporedba udjela prema veličini poduzeća i nkd-u“, “Broj zaposlenih osoba i usporedba udjela prema veličini poduzeća“, “Dodana vrijednost i usporedba udjela prema veličini poduzeća i nkd-u.“ Vršiti se usporedba pojedinih elemenata.

–deskriptivna metoda korištena je u cijelom drugom poglavlju. 2. poglavlje pod nazivom “ COVID 19“, 2.1. poglavlju pod nazivom “ Promjene u svijetu zbog pandemije COVID 19 “, i u poglavlju 2.2. pod nazivom “ Globalna kriza “. Jednostavno opisivanje bez ikakvog dodatnog objašnjavanja.

–metodom analize slučaja prikazane su teorijske odrednice na primjeru. Ta metoda korištena je u poglavlju 4 pod nazivom “ Analiza poslovanja poduzeća za vrijeme trajanja pandemije COVID 19, i nakon pandemije. “

1.3. Struktura rada

Diplomski rad sastoji se od šest poglavlja. U prvome poglavlju navodi se uvod u rad, u drugome poglavlju se obrađuje pandemija Covid 19, njen nastanak i posljedice. Treće poglavlje obuhvaća pojam i definiciju prerađivačke industrije, njena obilježja, ulogu, analizu grana, strukturna obilježja i karakteristike, i obrađene su strukturne karakteristike prerađivačke

industrije Republike Hrvatske i zemalja eu-27. Također je obrađena i industrijska strategija Republike Hrvatske. Četvrto poglavlje odnosi se na prihode i dobit u prerađivačkoj industriji. U sedmom poglavlju prikazani su financijski rezultati poslovanja poduzetnika tijekom pandemije. Također je provedena analiza prihoda i dobiti 10 poduzeća za vrijeme i nakon pandemije. Peto poglavlje odnosi se na objašnjenje kako je Covid 19 direktno utjecao na prerađivačku industriju, te su opisani mehanizmi prilagodbe Hrvatske prerađivačke industrije. Nakon toga slijedi zaključak te popis literature, popis slika i tablica.

2. COVID 19

2019. godine u prosincu, u Kineskom gradu Wuhanu, izbila je upala pluća ili pneumonija. U početku je bio nepoznat uzrok, no ubrzo je utvrđeno da ga je uzrokovao novi virus pod nazivom „koronavirus“. Nakon što je virus identificiran određena je obvezna izolacija, patogen za ovu pneumoniju u početku je nazvan „Novi koronavirus 2019.“ Nakon toga, svjetska zdravstvena organizacija nazvala ga je „Teškim akutnim respiratornim sindromom koronavirus“. Vezivanje receptora eksprimiranih stanica domaćina prvi je korak virusne infekcije nakon čega slijedi fuzija sa staničnom membranom. Na temelju dostupnih dokaza, uspostavljeno je da SARS-CoV-2 mogu prenositi asimptomatski nosači, što pridonosi njegovom osnovnom reprodukcijom broju (R_0) i povećava pandemski potencijal. Bolesnici oboljeli od COVID-19 izvan Wuhanu pokazali su blaže simptome od oboljelih u Wuhanu, što ukazuje da je ozbiljnost infekcije SARS-CoV-2 promjenjiva. Dijagnoze, rendgeni pluća i CT pregledi toraksa (prsnog koša) imaju visoku dijagnostičku vrijednost u procjeni COVID-19 bolesnika. Teži slučajevi abnormalnosti pluća očiti su na CT- u prsnog koša tek 10 dana nakon pojave simptoma. Sporo utvrđivanje abnormalnosti pluća sprječava rano utvrđivanje bolesti i intervencije kod bolesnika sa sumnjom na COVID-19. Ranija potvrda bolesti u može se dobiti metodom lančane reakcije polimerazom (Real time PCR). Od 7. svibnja 2020. godine, bolest COVID-19 potvrđena je kod više od 3,6 milijuna ljudi u cijelome svijetu. Prema podacima koji su do sada prikupljeni, prouzrokovalo je smrt kod preko 250 000 ljudi. (Vasilj I., Ljevak I.,2020.)

Analiziranjem genomske sekvence COVID-19 pokazalo se da je 88% identiteta s dva koronavirusa slična akutnom respiratornom sindromu (SARS) sličnim šišmišima (5,6), to ukazuje da su sisavci najvjerojatnija veza između COVID-19 i ljudi. Iz nekoliko izvještaja bilo je moguće vidjeti da je prijenos s osobe na osobu vjerojatni put za širenje infekcije COVID-19. Na to ukazuju i slučajevi koji su se dogodili unutar obitelji i među ljudima koji nisu posjetili tržnicu mokrih životinja u Wuhanu. Prijenos infekcije s osobe na osobu odvija se prvenstveno izravnim kontaktom ili kapljicama koje se šire kašljem ili kihanjem od zaražene jedinice. Provedeno je malo istraživanje na ženama koje su bile u trećem tromjesečju za koje je potvrđeno da su zaražene koronavirusom, istraživanje je pokazalo da ne postoji prijenos zaraze s majke na dijete. Kako bi se smanjilo širenje virusa, provedeno je mnoštvo mjera koje smanjuju prijenos infekcije s osobe na osobu, zahvaljujući tim mjerama širenje se uspjelo u velikoj mjeri smanjiti i na kraju potpuno zaustaviti. Nisu pronađeni antivirusni lijekovi ili cjepiva protiv infekcije COVID-19 za potencijalnu terapiju i liječenje oboljelih. Terapija antivirusnim lijekovima koji su postojali u Wuhanu uključivala je davanje dva puta dnevno oralnu primjenu

75 mg oseltamivira, 500 mg lopinavira, 500 mg ritonavira i intravensku primjenu 0,05 g ganciklovira u trajanju od 3-14 dana. Drugo istraživanje pokazalo je da su antivirusni remdesivir i klorokvin širokog spektra vrlo učinkoviti u kontroli in vitro infekcije 2019-nCoV. Ovi antivirusni spojevi korišteni su kod bolesnika sa sigurnosnim podacima s toga se može smatrati da se ovaj terapijski pristup podržava u liječenju infekcija COVID-19. Najveći trud bio je uložen u zaštitu:

- osjetljive populacije,
- osobe starije životne dobi,
- kronične bolesnike,
- imunokompromitirane osobe,
- djecu i zdravstvene djelatnike. (Vasilj I., Ljevak I.,2020.)

Stari lijek za liječenje malarije, Klorokin fosfat imao je jako dobru efikasnost i prihvatljivu sigurnost protiv pneumonije povezane s COVID-19 u kliničkim ispitivanjima koja su provedena u Kini. Još uvijek nije otkriven lijek s dokazanom kliničkom djelotvornošću protiv virusa. Istraživačke zajednice u cijelom svijetu snažno su se udružile da pokušaju riješiti ovaj problem i uspjele su osmisliti cjepiva protiv virusa Covid -19. (Vasilj I., Ljevak I.,2020.)

Kako bi se iskontrolirala pandemija poduzete su razne mjere za smanjenje prijenosa COVID-19 virusa od osobe do osobe. Najveće mjere bile su poduzete da se zaštiti ili smanjenji prijenos virusa kod starijih osoba, osoba sa kroničnim bolestima i zdravstvenih djelatnika. Od epidemije COVID-19, smrtno su stradale uglavnom starije osobe, razlog tome bio je slab imunološki sustav koji omogućava brži napredak virusne infekcije. U javnim ustanovama bio je jako velik rizik od zaraze te su zbog toga redovito osiguravali sredstva za dezinfekciju i čišćenje ruku i bilo je obvezno nošenje zaštitnih maski za lice. Mnoge zemlje provodile su glavne mjere prevencije i kontrole, uključujući smanjenje mogućnosti putovanja, kako bi se kontroliralo daljnje širenje virusa. Epidemiološke promjene infekcije COVID-19 pratilo se uzimajući u obzir potencijalne načine prijenosa. U vrijeme COVID-19 zabilježeno je vrlo malo pedijatrijskih slučajeva zaraze virusom, zaključeno je da je to zbog slabije osjetljivosti. (Vasilj I., Ljevak I.,2020.)

2.1. Promjene u svijetu zbog pandemije COVID-19

Pandemija COVID-19 pokazala se kao prijetnja koja je najjače ugrozila sigurnost država i pojedinaca još od 2. svjetskog rata. Visoki predstavnik EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku i potpredsjednik Europske komisije Josep Borrell Fontelles ocjenio je kako je “od početka pandemije bilo jasno da će COVID-19 preoblikovati svijet” te da možemo biti sigurni kako će kada kriza završi “naš svijet izgledati bitno drugačije”. Time se potvrđuje kako globalizacijskim procesima omogućeno, nešto što još nikad nije zabilježeno, neograničeno komuniciranje i kretanje ljudi dovodi, uz određene negativne okolnosti, do opasnosti prerastanja lokalnih izvora ugrožavanja, kao što je slučaj s COVID-19, u globalne pandemije i prijetnje. Epidemija ograničenih razmjera danas neočekivano i vrlo brzo može postati opasna pandemija koja ima globalni doseg, koja uz zdravlje ljudi ugrožava i razne druge aspekte društvenog života te koja postaje sveobuhvatna prijetnja osobnoj, nacionalnoj i međunarodnoj sigurnosti. Mnoge zemlje nisu bile svjesne te mogućnosti i u slučaju pandemije COVID-19 zakasnile su s aktiviranjem mehanizama kriznog upravljanja i s poduzimanjem potrebnih mjera. Tome je pridonosila i loša organizacija Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), kao globalnog koordinatora zdravstvene sigurnosti. Još uvijek je prevelika zatvorenost zdravstvenih sustava i nespremnost dijeljenja svih relevantnih informacija o ovoj vrsti prijetnje, što je posebno bilo izraženo kod autoritarnih političkih sustava. (Tatalović S, Malnar D., 2021.)

Vidljivo je da će se zbog ove pandemije promijeniti percepcija građana u odnosu na potencijalne opasnosti i da će zbog toga biti spremni podržati politike koje će se fokusirati na njihovu zaštitu. Ispostavilo se da su najmoćnije države kao što su SAD, Kina i Rusija, ustvari nemoćne, s obzirom na ovu opasnost, to pokazuju njihova iskustva s klasičnim instrumentima nacionalne moći (vojska, sigurnosni sustav). Jako je važno da se uskladi djelovanje klasičnih sastavnica sustava nacionalne sigurnosti (vojska, policija, sigurnosno-obavještajne službe, civilna zaštita) sa zdravstvenim i obrazovnim sustavom. Začeci takvog razvoja već se mogu uočiti kroz odgovor na izazov pandemije COVID-19 i djelovanje kriznih sustava. Analiza polazi od hipoteze kako je pandemija COVID-19 potaknula promjene sigurnosne paradigme na način da će uz klasične aspekte generirane geopolitičkim sučeljavanjima sila jačati meki instrumenti nacionalne moći i osviještenost građana o važnosti njihove, nacionalne i globalne sigurnosti, što će utjecati na transformaciju sigurnosnih politika i sustava. Takvo stanje znanstvenu zajednicu i donositelje političkih odluka stavlja pred izazov definiranja novih pristupa i novih metoda istraživanja sigurnosnih fenomena te strateškog modeliranja

sigurnosnih sustava i upravljanja krizama na nacionalnoj i na globalnoj razini. Već unaprijed se znalo da će, kada kriza prođe, javiti se novi prioriteti, a senzibilitet i spremnost za potrebne promjene oslabiti. (Tatalović S, Malnar D., 2021.)

2.2.Globalna kriza

Već u početku zaraze virusom COVID-19, u cijelom svijetu se proširila zabrinutost zbog brze proširenosti virusa i brojnih nepoznanica o strukturi, nastanku i ishodištu širenja virusa. Te sumnje je potvrdilo snažno širenje virusa na globalnoj razini. Pandemija COVID-19 od izbijanja do sredine svibnja 2021. zahvatila je 220 država i teritorija, zabilježeno je 158.561.398 i 3.300.335 smrtnih slučajeva. Global Terrorism Indeks usporedio je COVID-19 sa terorizmom koji je 2018.godine prouzročio 15.952 smrti, a zahvatio je 71 državu. (Global Terrorism Indeks, 2022.) Zbog pandemije COVID-19 i mjera koje su se poduzimale za sprječavanje njenog širenja, došlo je do značajnih negativnih gospodarskih posljedica. Pad BDP-a na globalnoj razini u lipnju 2020. bio je procijenjen od strane MMF-a (Međunarodni monetarni fond) na 4,9%, a Svjetska banka ga je procijenila na čak 5,2%. Taj pad veći je od onog koji se dogodio tijekom velike recesije izazvane financijskom krizom 2007./2009.godine kada je globalni BDP pao za 4,3%. Iako ranije nisu bile zabilježene potpore gospodarstvima u mnogim državama, došlo je do tako snažnog pada i krize, a Svjetska banka je procijenila da će se recesija nastaviti ako se nastavi i pandemija. Dogodilo se neočekivano i iznenađujuće izbijanje krize a samim time sustav ranog upozoravanja zakazao je u njenoj detekciji i pokazala se nepripremljenost u organizacijskom, logističkom i u konceptualnom smislu na nacionalnoj i globalnoj razini. Specijalisti za infektivne bolesti godinama su upozoravali na rastući rizik izbijanja pandemije i nije ga bilo teško predvidjeti. U proteklih dvadeset godina COVID-19 treći je koronavirus koji se pokazao sposobnim za prijelaz s jedne na drugu vrstu. Postoji razlog za zabrinutost zato što je do strateškog iznenađenja došlo unatoč tome što većina država u strateškim dokumentima sigurnosti uočava pandemije, epidemije ili zarazne bolesti kao prijetnje nacionalnoj sigurnosti. (Tatalović, S., Malnar, D., 2021.)

2.3. Smanjena sigurnost u pandemiji

Kriza koja se dogodila zbog pandemije COVID-19, pokazuje se višedimenzionalnom te nadilazi isključivo zdravstvene, humanitarne, socijalne i gospodarske aspekte. Bilo je naglašeno kako “pandemija COVID-19 predstavlja egzistencijalnu prijetnju ljudskoj sigurnosti“ te kako “pandemije ne samo uzrokuju povećanu razinu smrtnosti već i negativno utječu na ekonomsku, socijalnu i političku strukturu zemlje”. Prijetnje su generirane i neizvjesnošću te nedostatkom podataka o samoj prirodi bolesti koja je generirala pandemiju. Zbog toga što je Kina bila ishodište pandemije, temeljno obilježje bila je sumnja da je Kina davala informacije o širenju bolesti i o mjerama koje su poduzimane. Bez obzira na to, Mike Ryan, izvršni direktor programa WHO za izvanredna zdravstvena stanja, čestitao je zdravstvenim djelatnicima i stanovništvu u Kini na obuzdavanju epidemije. Kina je u vrlo kratkom roku od proširenja pandemije blokirala prostore zahvaćene epidemijom, imala je velike količine zaštitne opreme, a stanovništvo se pridržavalo propisanih mjera. Međunarodni ekspertni tim WHO-a dobio je tek početkom 2021. suglasnost kineskih vlasti da dođe u Kinu i Wuhan te istraži još uvijek otvorena pitanja o porijeklu bolesti COVID-19. Poduzete mjere i same su generirale određene sigurnosne prijetnje. Javne rasprave o socijalnim i društvenim posljedicama masovnih karantena i zaključavanja, uglavnom su bile koncentrirane na trajne promjene i buduće scenarije za svakodnevni život koji su uključivali pojavu viših razina društvene kontrole putem novih aplikacija za pametne telefone, poremećaje u međugeneracijskoj interakciji, produbljivanje krize demokracije itd. Kriza tako generira širi spektar sigurnosnih prijetnji koje zbog poremećaja u djelovanju ključnih društvenih i državnih funkcija predstavljaju izazov vitalnim interesima, pa i suverenitetu država i međunarodnoj stabilnosti. (Tatalović, S., Malnar, D., 2021.)

2.4. Gospodarska kriza uzrokovana pandemijom

Odmah po početku krize bili su narušeni lanci opskrbe, nastala je nestašica određenih strateških dobara i pokazala se ovisnost čak i najrazvijenijih i tehnološki najnaprednijih država o opskrbi medicinskom opremom iz jedne države, Kine. Najugroženiji je bio zdravstveni sustav, a bila je ugrožena i nacionalna sigurnost država. Zbog te situacije bile su moguće i druge prijetnje od državnih i nedržavnih aktera kao što su npr. jačanje kriminalnih aktivnosti, dezinformacijskih aktivnosti i aktivnosti ekstremističkih skupina te pokušaja rekonfiguracije globalnih odnosa moći. Prema istraživanjima Joshue Kurlantzicka, pandemija je “dodatno ojačala ekonomske i socijalne nejednakosti”, a “politike koje su produbljivale nejednakost često su pogoršavale situaciju”. Kina je zbog nastale situacije, potaknuta krizom i značajnog pada vrijednosti brojnih zapadnih tvrtki koje su se suočile s ograničenjima i problemima, iskazivala velik interes za njihovo preuzimanje. Ta situacija je potaknula i otvorila rasprave o poduzimanju mjera kojima bi američka i europske vlade ograničile prodaju tvrtki u problemima, osobito u osjetljivim sektorima. Pojedini državni akteri, posebno iz autokratskih sustava, bili su svjesni učinkovitost postupanja u uvjetima kriza značajno determinira status država i njihovog vodstva na vanjskom i unutarnjem političkom planu, takvu su situaciju koristili za ideološko nadmetanje. Pritom su bili svjesni da je demokratski proces znatno zahtjevniji, posebno u nametanju ograničenja kretanju i drugim osobnim slobodama, i da uvođenje potrebnih kriznih mjera otvara društvenu raspravu, kao sredstvo koristili primarno informacijske i dezinformacijske operacije te tajne operacije preko društvenih mreža. Cilj tih operacija s jedne strane bio je popraviti međunarodni imidž njihovih nositelja (Kina se npr. trudila otkloniti odgovornost za izbijanje pandemije), a s druge ukazati na nesposobnost demokratskih država da učinkovito odgovore na krize. Pritom se npr. problematiziralo EU i SAD te njihovo postupanje u krizi i širila se konfuzija o porijeklu i zdravstvenim implikacijama virusa COVID-19. (Tatalović, S., Malnar, D., 2021.)

3. PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

Prerađivačka industrija je oblik proizvodnje koji, obradbom i doradbom sirovina i poluproizvoda ekstraktivne industrije poljoprivrede, šumarstva te sintetičnih sirovina, stvara finalni proizvod. U ekstraktivne industrije spada:

- vađenje ugljena,
- sirove nafte,
- prirodnog plina,
- ostalih ruda
- kamena (Hrvatska enciklopedija, 2021.)

Prerađivačka se industrija, u suvremenom smislu, razvila potkraj XVIII. st., to je bilo nakon izuma parnoga stroja i industrijske revolucije u Velikoj Britaniji. Prerađivačka industrija čini velik dio ukupne svjetske proizvodnje dobara i usluga. Neke od najvažnijih grana prerađivačke industrije su: proizvodnja hrane i pića, računala, odjeće, kemijskih proizvoda, metala, naftnih prerađevina, automobila i zrakoplova, i dr. Prerađivačka industrija je važan element razvoja gospodarstva ali usprkos tome u prerađivačkoj industriji razvijenih zemalja sve je manji udio radne snage a razlog tome je automatizacija proizvodnoga procesa ili preseljenje proizvodnje u države s jeftinijom radnom snagom. Prerađivačka industrija ima značajno mjesto i u Republici Hrvatskoj. Neke od najjačih prerađivačkih industrija danas su: prehrambena (Gavrilović, Kraš, Podravka, Vindija, Atlantic Grupa), kemijska (Pliva, Saponia), duhanska (Adris Grupa), proizvodnja prijevoznih sredstava (Tvornica željezničkih vagona Gredelj), preradba nafte (INA), proizvodnja opreme i postrojenja za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije i opreme za primjenu u području transporta i industrije (Končar) i dr. U 2012. godini broj zaposlenika u prerađivačkoj industriji bio je oko 210 000. Kroz povijest, sektor prerađivačke industrije imao je ulogu pokretača ekonomskog rasta i strukturnih promjena. Riječ je o sektoru s važnom ulogom u stvaranju produktivnih poslova i održivog ekonomskog rasta. Rastuća potražnja za proizvodima prerađivačkog sektora stimulira stvaranje radnih mjesta, ulaganja i inovacija pri čemu su učinci prelijevanja snažniji unutar prerađivačkog nego unutar ostalih sektora. (Hrvatska enciklopedija, 2021.)

Točno vrijeme nastanka poduzetništva teško je za procijeniti no početci poduzetništva mogu se naći i u starim civilizacijama kao što je: babilonska, arapska, egipatska i grčka. Prvi zapis o pojmu poduzetnik pojavio se prije 4000 godina a radi se o objašnjenju na koji način su bankari

pozajmljivali novce uz određenu kamatu. (Bolfek, Rajko, Zdrilić, 2022.) Kako navodi Bolfek, Rajko, Zdrilić, (2022.) „, 17. stoljeće može se definirati kao „zlatno doba poduzetništva“. „, Tada dolazi do procvata različitih oblika trgovina i obrta. Isto tako dolazi do velikog značaja međunarodne i prekoceanske trgovine. Poduzetnici u prerađivačkoj industriji su vrlo uspješni i po dobiti drže se pri samom vrhu.

3.1. Obilježja prerađivačke industrije

Prerađivačka industrija je pretežno sektor kod kojeg prevladava izvoz, ključan je voditelj ulaganja u razvoj i istraživanje, a u novijem vremenu se sve češće spoznaje uloga prerađivačkog sektora u smanjenju potrošnje energije i ostalih resursa, te i u ograničavanju emisije stakleničkih plinova. U Europskoj uniji, danas je sektor prerađivačke industrije jedan od glavnih izvora koji ulaže u istraživanje i razvoj, osnovni je izvor za izvoz (čini 80% od ukupnog EU izvoza), i vodeći je pokretač zaposlenja u ostalim sektorima, a u to su uključene i usluge. Značajnu ulogu prerađivačkog sektora za gospodarski rast ističe i Svjetski ekonomski forum, ukazujući da se puno više od 69 % varijacija koje su u dohotku među 128 zemalja mogu pripisati baš razlici u rezultatima izvoza prerađivačkog sektora. Uloga tog sektora se mijenjala kroz vrijeme i postojala je razlika koja je ovisila o razvojnoj fazi kroz koju je prolazilo jedno nacionalno gospodarstvo. U gospodarstvima koja su razvijena, prerađivački sektor ima sposobnost pokretača da bi rasla produktivnost, trgovina i inovacije, a u zemljama koje su u razvoju ovaj sektor je osnovni pokretač da bi gospodarstvo i razvoj rasli. (Prester J., Rašić Bakarić I., 2017.)

Europska prerađivačka industrija u uzastupnom padu je već dug period, može se reći i desetljećima. Opadajuća situacija koju je dodatno ubrzala ekonomska i financijska kriza, dio je procesa deindustrijalizacije i zaokreta prema uslužnim djelatnostima, pored Europe to je zahvatilo i ostala gospodarstva koja su razvijena, npr. Sjedinjene Američke Države. Ovaj trend nije posljedica samo deindustrijalizacije nego ukazuje i na neke strukturne nedostatke prerađivačke industrije u Europskoj uniji. Europski sektor prerađivačke industrije jako se teško prilagođava novom globalnom okruženju i zbog toga dolazi do otežanog održavanja da industrijska osnovica bude snažna i da ima konkurentski položaj na međunarodnoj razini. Isto u to vrijeme financijska i ekonomska kriza obratile su pažnju na rizik od pretjeranog oslanjanja na uslužni sektor i sektor financija, na rizike od snažnog pada prerađivačkog sektora kao i na to da je nužno pronaći nove izvore rasta. Ovo je potaknulo istraživače i nositelje politika na preispitivanje i revidiranje uloge prerađivačke industrije u gospodarstvu. Prerađivačka

industrija u zadnje vrijeme je opet preuzimala ulogu pokretača za gospodarski rast. Deindustrijalizacija više nije prirodna posljedica procesa gospodarskog razvoja, a to je do nedavno bilo prihvaćeno stajalište ekonomista u razvijenom gospodarstvu. Za deindustrijalizaciju i zemlje koje su u procesu razvoja, neki autori se zastupaju za stajalište koje tvrdi da je „proces deindustrijalizacije u zemljama nastupio prerano“ znajući da te zemlje imaju puno nižu razinu dohotka po glavi stanovnika nego neka razvijena gospodarstva. U takvoj se situaciji proces deindustrijalizacije prije pripisuje zaokretu politike, prvo nekim radikalnim ekonomskim reformama a tek onda koliko je zrela gospodarska struktura koja bi mogla dovesti do transfera u tercijarni sektor. U razini politike Europske unije prepoznali su hitnu potrebu da se nađe novi izvora rasta. Jedan od primjera važnog izvora rasta prepoznata je prerađivačka industrija. Na razini Europske unije usuglasila se potreba o nužnosti ponovnog osnaživanja tog sektora sa ciljem da se zaustave negativna gospodarska kretanja. Komisija je navela da je potrebno poticati ulaganje u inovacije, i naglasili su 6 najvažnijih područja koja imaju veliki potencijal a to su:

- napredne tehnologije proizvodnje za čistu proizvodnju,
- ključne razvojne tehnologije,
- biološki proizvodi,
- održiva industrijska, sirovine i politike građevine,
- čista vozila i plovila,
- pametne mreže. (Prester J. Rašić Bakarić I. 2017.)

Naglasak je stavljen i na potrebu za drugačijim uvjetima na tržištu, bolji pristup kapitalu, bolji pristup financijama, bolji pristup ljudskom kapitalu i ljudskim vještinama koje su u svrsi za promicanje konkurentnosti industrija. (Prester J. Rašić Bakarić I. 2017.)

3.2. Uloga prerađivačke industrije u gospodarskom razvoju

Sektor prerađivačke industrije je ključan kako bi se stvorila dodana vrijednost i zaposlenost u gospodarstvu, kako bi se povećala produktivnost ostalih sektora i za rast gospodarstva i konkurentnost. Taj sektor ključan pokretač za strukturne promjene i transformaciju u gospodarstvu. Pored strukturnih promjena prerađivačke industrije mijenjaju se odnosi i dolazi do transformacija u sustavu faktora proizvodnje, ponude i potražnje, zaposlenosti, investicija i trgovine. Na strukturna obilježja promjena u gospodarstvu i industriji, značajni utjecaj ima razvijanje tehnologije zbog toga što oni danas pokreću intenzivan industrijski razvoj i strukturne promjene: inovacije, znanje, vještine, tehnologija, efikasnost resursa, potražnja, ulaganja, veličina kompanija, aktivnost lanca vrijednosti, aglomeraciju i politiku industrije. U prerađivačkoj industriji prije gospodarske krize bila je oslabljena konkurentnost a to je bio rezultat koji je činila nepovoljna tehnološka struktura obilježena dominacijom industrija koje su imale nisku tehnološku složenost. Vrlo mala razina koju ima tehnološka složenost podrazumijeva i malu razinu finalizacije te vrlo malu dodanu vrijednost. (Prester J. Rašić Bakarić I. 2017.)

3.3. Strukturne karakteristike prerađivačke industrije Republike Hrvatske i zemalja EU-27

Povećanje udjela bruto dodane vrijednosti prerađivačkog sektora koje je u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti gospodarstva bilježi pola država koje su članice, njih 14. A to su države: Irska, Mađarska, Češka, Rumunjska, Latvija, Slovenija, Poljska, Litva, Danska, Njemačka, Bugarska, Portugal, Estonija, Slovačka. Dok između država članica Europske Unije koje zabilježavaju pad relativnog značaja prerađivačke industrije u gospodarstvu, samo Grčka zabilježava pad ispod razine prosjeka EU 28, u ostalim državama kojih je 13, udio prerađivačkog sektora zabilježio je iznadprosječnu stopu pada. (Rašić Bakarić I, Prester J., 2017.)

Rašić Bakarić I. i Prester J. navode kako se aktivnost prerađivačkog sektora država članica analizira pomoću tri pokazatelja: „produktivnosti rada, kretanja obujma proizvodnje i tehnološke strukture sektora prerađivačke industrije“. Svrstavati odjeljke prerađivačke industrije u tehnološke skupine zasnovali su na klasifikaciji statističkog ureda EU, Eurostat. Uvelike se analizira i kretanje proizvodnih aktivnosti zbog tehnološke intenzivnosti industrije. Prerađivačka industrija i produktivnost njenog rada mjerila se omjerom dodane vrijednosti i

brojem zaposlenika. Ovi pokazatelji koriste se za ocjenu relativne snage i slabost država članica i da bi bili uočeni određeni zajednički obrasci. Radna produktivnost ukazuje se na efikasno korištenje inputa rada za jedan cilj a to je: proizvodnja dobara i usluga. Radna produktivnost u prerađivačkoj industriji ključna je za pokazati konkurentnost. Iznadprosječnu radnu produktivnost prerađivačkog sektora najviše ostvaruju zemlje zapadne Europe, a iznadprosječna razina produktivnosti rada u prerađivačkom sektoru ostvarena je u zemljama u južnoj, istočnoj i jugoistočnoj Europi. Hrvatska je po produktivnosti rada u sektoru u prerađivačkoj industriji ostvarila 18, 232 eura i po tome je zadnja na ljestvici zemalja Europske Unije. Rad hrvatskog prerađivačkog sektora po produktivnosti je iznadprosječan i zbog toga ima slab potencijal za rast sektora i međunarodna konkurentnost mu je slaba, a to je posljedica zbog izostavljanja kvalitativnih promjena u strukturi, transferu znanja, tehnološkoj složenosti i osuvremenjivanju proizvodnje tj. izostavljanja većih promjena od tradicionalnih k proizvodima koji imaju veću produktivnost. (Rašić Bakarić I, Prester J., 2017.) U Hrvatskoj su zabilježene veće stope rasta industrije što karakterizira niža tehnološka intenzivnost u proizvodnji. Karakteristike Hrvatske prerađivačke industrije su: loše promjene u strukturi koje se vide u povećanju značajnosti i obujma proizvodnje u djelatnostima koje nemaju tehnološku intenzivnost. Prerađivačka industrija u Hrvatskoj ne samo da tehnološki zaostaje, već je izgubila i to da bude konkurentna i sposobna proizvoditi izvozne proizvode koji imaju višu dodanu vrijednost, to je jako loš trend s obzirom na to da je Hrvatska vrlo mala i otvorena privreda koja se razvija i treba izvoziti da bi bio ostvaren gospodarski rast i ekonomska konvergencija. (Rašić Bakarić I, Prester J., 2017.) Prerađivačka industrija Republike Hrvatske poznata je po zaostajanju u konkurentnosti i to je direktna posljedica loših promjena u strukturi tehnoloških promjena. Loše promjene se očituju kod povećanja u značaju i obujmu proizvodnje u djelatnostima koje nemaju tehnološku intenzivnost, te djelatnosti pokazuju i to da u prerađivačkoj industriji dolazi do gubitka konkurentnosti i sposobnosti proizvodnje proizvoda za izvoz koji imaju višu dodanu vrijednost. Taj trend vrlo je loš zbog toga što je Republika Hrvatska jako mala i otvorena privreda u razvoju koja bi trebala izvoziti da bi bio ostvaren gospodarski rast i ekonomska konvergenciju. Hrvatska kada se uspoređi s EU-27 i sa cijelim svijetom, pokazuje nisku stopu rasta industrije koja obilježava visoku i višu tehnološku intenzivnost proizvodnje, višu stopu u rastu industrije niske i niže srednje tehnološke intenzivnosti. Proizvodnost rada u industrijama koje imaju visoku i višu srednju razinu u EU-27 raste puno brže nego što raste u Hrvatskoj i to je jedna velika potvrda toga da prerađivačka industrija Hrvatske tehnološki jako nazaduje i da zbog toga dosta gubi na konkurentnosti. Niski porast ili visoko smanjenje jediničnog troška rada Hrvatska je ostvarila jedino u industrijama

koje imaju nisku tehnološku razinu, a industrije koje imaju visoku i višu srednju tehnološku razinu većinom zabilježavaju značajan porast jediničnoga troška u radu. Promjene u jediničnim troškovima u radu svih industrija u visokoj i višoj srednjoj tehnološkoj razini, troškovnoj nekonkurentnosti kod većine takvih industrija predlaže da Hrvatska polako gubi na konkurentnosti kada su u pitanju proizvodi industrije visoke i više srednje tehnološke razine a koji su izvozna osnovica u razvijenim gospodarstvima. Velika smanjenost dodane vrijednosti u industriji visoke tehnološke razine Republike Hrvatske, posljedica je toga što se smanjila proizvodnost rada, a povećala dodana vrijednost industrije više srednje tehnološke razine. Dodana vrijednost industrije niže srednje tehnološke razine povećala se zbog pozitivnih promjena u proizvodnosti rada, a dodana vrijednost industrije s niskom tehnološkom razinom povećala se zbog proizvodnosti rada i proizvodnosti kapitala. Može se zaključiti kako je glavni faktor rada pridonio veći doprinos u stvaranju dodanih vrijednosti u prerađivačkoj industriji od faktora kapitala, to je najviše posljedica zbog manjka ulaganja u novija, tehnološki novija postrojenja i opremu koja može omogućiti brzi rast proizvodnosti kapitala. (Rašić Bakarić I, Prester J., 2017.)

3.4. Industrijska strategija Republike Hrvatske

2019. godine Europska komisija je predstavila viziju za dugoročni period industrijske politike. Nakon toga je vijeće usvojilo zaključke u kojima je bio plan za europsku industriju 2030, a 2020. godine je bila objavljena nova industrijska strategija od strane Europske komisije. Ambiciozna europska industrijska politika potrebna je da bi industrija Europske unije postala: konkurentnija u svijetu, održivija, više otporna i zelenija. Zbog krize koju je izazvala bolest Covid -19, 2021. godine komisija je osmislila noviju industrijsku strategiju sa ciljem da se jedinstveno tržište bude otpornije i da osigura da Europska unija ima vodeći položaj u usporednoj tranziciji. Pandemija Covid -19 uvelike je utjecala na gospodarstvo Europske Unije. Učinak ove pandemije razlikuje se ovisno o ekosustavima i veličini poduzeća. Zbog krize otkrila se međuovisnost između globalnih lanaca vrijednosti i pokazala je koja je ključna uloga globalno integriranog i funkcionalnog jedinstvenog tržišta. Gospodarstvo Europske unije zabilježilo je pad za 6,3 posto, pad prometa u 60 posto malih i srednjih poduzetništva 2020. godine, pad trgovine unutar Europske unije za 24 posto u drugom i trećem tromjesečju 2020. godine, smanjenu zaposlenost malog i srednjeg poduzetništva 2020. za 1,7 posto što je 1,4 milijuna radnih mjesta, smanjeno ulaganje 2021. godine u 45 posto poduzeća. Po „Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske“ koja je isplanirana do 2030., plan je da se utječe na

porast gospodarstva koja su na regionalno, nacionalno, europsko i globalno kao aktom za strateško planiranje za razvoj Republike Hrvatske. Vizija Republike Hrvatske u smjeru razvoja i strateških ciljeva element je za strateški okvir a on je rezultat konstruktivnog dijaloga svih sudionika „Međuresorne radne skupine i radnih skupina za tematske i horizontalne politike“. Najbitniji uvjeti da bi rast Republike Hrvatske bio stabilniji i održiviji do 2030. godine jesu: održati makroekonomsku stabilnost i povezati razvojne smjerove i strateške ciljeve nacionalne razvojne strategije 2030. godine. Europska komisija navodi kako su strateški ciljevi Republike Hrvatske do 2030. godine: „učinkovito i djelotvorno pravosuđe, konkurentno i inovativno gospodarstvo, obrazovani i zaposleni ljudi, javna uprava i upravljanje sa državnom imovinom, globalna prepoznatljivost i ojačati međunarodni položaj i ulogu Hrvatske, zalagati se za aktivnost, kvalitetu i zdravlje života, demografska revitalizacija i osigurati kvalitetniji položaj obitelji, sigurnost za bolji razvoj, ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost, samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva, održati mobilnost, digitalna tranzicija društva i gospodarstva, razviti potpomognuta područja i područja s razvojnim posebnostima, jačati regionalnu konkurentnost.“ Ovi ciljevi definirani su kako bi se postigao oporavak gospodarstva na koji je utjecala globalna kriza izazvana pandemijom Covid-19. (Europska komisija 2020.)

Ciljevi koje je postavila Republika Hrvatska doprinose tome da bi gospodarstvo i društvo bilo otpornije u nekim mogućim krizama u budućnosti. Ciljevi su unutar okvira Europskog zelenog plana i Europskog teritorijalnog programa 2030. godine koji je temelj za održiv, uključiv i inovativan razvoj Hrvatske. Republika Hrvatska pokušava učiniti naprednije gospodarstvo i za to služe nove razvojne strategije, a važniji pokretač za rast je povećati investicije posebno one u istraživanje, razvoj i inovacije koje imaju poveznicu s tehnologijom kako bi snažno doprinijele ukupnom rastu gospodarstva. Glavni cilj je da se dostigne prosjek Europske unije po ulaganjima u istraživanje i razvoj i pritom da se privuku investicije koje bi transformirale prerađivačku industriju Republike hrvatske i time dostigle digitalnu transformaciju procesa u prerađivačko proizvodnim procesima. To transformiranje procesa u prerađivačkoj industriji koje se događa u suvremenom dobu ustvari je proces transformacije „klasične“ industrije u jednu noviju i suvremeniju „Industriju 4.0“. Industriju 4.0 obilježavaju nove i inovativne tehnologije kroz proces digitalizacije industrije. Brojna poduzeća u današnje vrijeme koriste napredne tehnologije. Cilj Industrije 4.0. je razviti „pametne tvornice“ koje bi u potpunosti integrirale tehnologiju u svoje poslovanje. Zbog toga što je Industrija 4.0 budućnost za poslovanje, važno je da „Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske“ bude prilagođena

suvremenom dobu i da omogućuje lakša ulaganja u novije oblike industrije. (Europska komisija 2020.)

3.5. Prihod i dobit u prerađivačkoj industriji

U 2023. godini najnoviji podatci za prihode i dobit u prerađivačkoj industriji dostupni su nam za 2022. godinu.

U gospodarstvu prerađivačke industrije 2020. godine registrirano je 180 537 aktivnih poduzeća a 1 087 397 ljudi koji su bili zaposleni. Od svih poduzeća prerađivačke industrije ukupan promet koji su ostvarili iznosio je 656,2 milijarde kuna i dodana vrijednost iznosila je 190,8 milijarda kuna. Što se tiče broja koliko je bilo zaposlenika (271 072 zaposlenih osoba, tj. 24,9 posto) i po ostvarenju dodane vrijednosti (49, 5 milijardi kuna, tj. 26, 0 posto) još uvijek je najbitnije područje u djelatnostima prerađivačkog sektora, a područje trgovačkog sektora ima najveći udio u broju poduzeća koja su aktivna (35 393 poduzeća, tj. 19, 6 posto) i ostvaren promet (266, 7 milijardi kuna, tj. 40, 6 posto). (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Svaka osoba koja je bila zaposlena ostvarila je u prosjeku 175, 5 tisuća kuna dodane vrijednosti. Prividna proizvodnost rada jedna je od više mjera koje prate gospodarsku učinkovitost koju primjenjuje strukturna poslovna statistika, pri tom imajući na umu da proizvodnost u cijelosti ovisi o drugim čimbenicima proizvodnje i o načinu interakcije tih čimbenika. Definira se da je prividna proizvodnost rada dodana vrijednost koja je generirana po jednoj zaposlenoj osobi. U nefinancijskom poslovnom gospodarstvu u Republici Hrvatskoj u 2020. godini ostvarena je prosječna proizvodnost rada u iznosu od 175, 5 tisuća kuna po jednoj zaposlenoj osobi. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Operativna bruto profitna stopa u prosjeku je iznosila 12, 2 posto. Mjera za uspješnost i konkurentnost gospodarstva u strukturnim poslovnim statistikama je operativna bruto profitna stopa, ona se izražava kao udio bruto poslovnog viška (to je dodana vrijednost umanjena za troškove koje čini osoblje) u prometu koji je ostvaren. Prosječna operativna bruto profitna stopa u nefinancijskom poslovnom gospodarstvu u Republici Hrvatskoj u 2020. godini iznosila je 12, 2 posto, to je iskazalo smanjenje za 0, 6 postotnih bodova s obzirom na postotne bodove 2019. godine. Najveća je bila u područjima djelatnosti koje se bave poslovanjem nekretninama (37,5 posto) i u djelatnostima koje se bave informacijama i komunikacijama (27,2 posto), a najmanja je u području djelatnosti koje se bave pružanjem smještaja i pripreme i posluživanja hrane (2,4 posto). (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Zbog prezentiranja informacija o tome kakvi su rezultati poslovanja po tome koliko je poduzeće veliko u svrhu statistike, koristi se tehnika raščlambe poduzeća po veličini razreda zaposlenih. Poduzeća se razvrstavaju u 2 skupine: SMP – srednje velika i mala poduzeća (uključuju i mikro poduzeća) te velika poduzeća. Od sveukupnog broja aktivnih poduzeća, veliki dio od 99, 8 posto pripada skupini SMP, ta skupina zapošljava više od dvije trećine osoba (69, 5 posto) i generira više od polovine dodane vrijednosti (60, 2 posto) u nefinancijskom poslovnom gospodarstvu. Skupina SMP iznadprosječno doprinosi u ostvarenoj dodanoj vrijednosti kod djelatnosti koje su orijentirane na usluge, građevinarstvo, rudarstvo i vađenje te trgovinu. U skupini SMP-a po brojnosti mogu se izdvojiti mikropoduzeća, ona čine 92,1 posto populacije u cjelokupnom nefinancijskom poslovnom gospodarstvu. Skupine u kojima su velika poduzeća, iako imaju najmanji udio u broju poduzeća koja su aktivna (0,2 posto), i dalje puno doprinose zaposlenosti (30,5 posto) i ostvarenoj dodanoj vrijednosti (39,8 posto). Ova skupina je dominantna po ostvarenju dodane vrijednosti u industrijskim djelatnostima koja su vezana za opskrbljavanje energentima. U djelatnostima koje su u nefinancijskom poslovnom gospodarstvu, skupina SMP-a još uvijek zadržava najveći udio po ostvarenoj dodanoj vrijednosti i zapošljavanju. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Svrha zbog koje se istražuju strukturne poslovne statistike je da se prati poslovanje i osiguravaju međunarodno usporedivi podatci da budu potpuno u skladu sa europskim standardima strukturnih poslovnih statistika. Sa pokazateljima koji se dobiju moguće je analizirati poslovanje i strukturne promjene u poslovnoj populaciji. Ti pokazatelji su osnova za to da se može izraditi tržišna analiza i donijeti poslovne odluke te za izračunavanje bruto domaćeg proizvoda i ocjenjivanje osnovnih makroekonomskih kategorija. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Svi podaci koji su u svrhu kompilacije strukturnih poslovnih statistika i izračuna pokazatelja SPS-a prikupljaju se iz administrativnih i statističkih izvora koji već postoje. Glavni izvor gdje se mogu naći takvi podatci je „Godišnji financijski izvještaj poduzetnika“. Još neki od izvora podataka mogu biti: ostali financijski izvještaji, evidencije „Porezne uprave“ (porez na dobit i na dohodak) te vlastita istraživanja „Državnog zavoda za statistiku“ – „Godišnji izvještaj o investicijama u dugotrajnu imovinu“ (obrazac INV-P) te Investiranje u zaštitu okoliša i izdaci za dobra i usluge u okolišu (obrazac IDU-OK) u skladu sa svom relevantnom metodologijom. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Najbitnija stavka za promatranje koje se koristi u strukturnim poslovnim statistikama je poduzeće – poduzeće je poslovni subjekt koji je glavni čimbenik organizacijske jedinice koja

služi da se proizvedu dobra ili usluge i ono ima određeni stupanj autonomije, koji je sukladan Uredbi Vijeća br. 696/93 za statističke jedinice koje su za promatranje i analizu proizvodnog sustava unutar Zajednice. S obzirom na to kakve su poslovne i organizacijske sposobnosti, odgovorna je samo jedna pravna jedinica ili skupina od mogućih nekoliko pravnih jedinica. U poduzeća su uključene: pravne jedinice, slobodna zanimanja i obrti. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Svim poduzećima zasebno, kao cjelinama, daje se jedna šifra „Nacionalne klasifikacije djelatnosti“ prema glavnoj djelatnosti koju to poduzeće obavlja. Glavnu djelatnost poduzeća utvrđuje i ažurira „Statistički poslovni registar Državnog zavoda za statistiku“. Kriterij po kojem se određuje glavna djelatnost je veliki udio ukupne dodane vrijednosti poduzeća, tj. ako nije moguće sigurno utvrditi, onda se primjenjuju zamjenski kriteriji za prihode ili broj zaposlenika. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

U “povjerljivost“ podataka spadaju agregirani podaci koji imaju razlog povjerljivosti (mali broj jedinica, pravilo za dominantnost ili sekundarna povjerljivost) sukladno sa Zakonom o službenoj statistici (NN, br. 25/20.) i Uredbom Europske unije br. 250/2009 Europske komisije tretiraju se kao takve i ne objavljuju se. (Državni zavod za statistiku 2022.)

Neko poduzeće smatra se da je aktivno ako ima zaposlene osobe ili je ostvaren neki promet ili investicije.

MIKROPODUZEĆA: manje od deset zaposlenika;

MALA PODUZEĆA: 10 – 49 zaposlenika,

SREDNJE VELIKA PODUZEĆA: 50 – 249 zaposlenika,

VELIKA PODUZEĆA: 250 i više zaposlenika.

Normalno je da se pod nazivom „srednja i mala poduzeća“ nalaze srednje velika, mala i mikro poduzeća. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Broj zaposlenika (EU-ova šifra 16110) je zbroj osoba koje su zaposlene u poduzeću (skupa sa vlasnicima koji rade, rodbinu koji redovno rade, obiteljske radnike koji nisu plaćeni i volonteri) i osoba koje su zaposlene van poduzeća kojem pripadaju, a to poduzeće im daje plaću.

Promet (EU-ova šifra 12110) obuhvaća obračunate prihode ostvarene od prodaje proizvoda, roba i usluga trećim stranama, bez odbitka PDV-a. Isključujući financijske, ostale i izvanredne prihode. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Dodana vrijednost koja je orijentirana na troškove proizvodnih čimbenika (EU-ova šifra 12150) je bruto zarada ostvarena poslovnim aktivnostima koja se prilagodila za operativnu subvenciju i indirektan porez, izračunata bruto izrazom. Prihodi i rashodi klasificirani su kao financijski i isključeni su iz dodane vrijednosti. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

Prividna proizvodnost rada (EU-ova šifra 91110) je dodana vrijednost za troškove proizvodnih čimbenika generirana po svakom zaposleniku.

Operativna bruto profitna stopa (EU-ova šifra 92110) je udio bruto poslovnog viška (dodana vrijednost umanjena za troškove osoblja) u prometu koji je ostvaren. (Državni zavod za statistiku, 2022.)

4. PRIHODI I DOBIT TIJEKOM PANDEMIJE

Glavni izvor gdje se nalaze informacije o stanju poslovanja i za financijski položaj u kojem su pravne i fizičke osobe koji su pritom obvezne na porez na dobit je: „Registar godišnjih financijskih izvještaja“. U registru, koji je od 2003.godine u vodstvu Financijske agencije, temeljem Zakona o računovodstvu, evidentirani su podaci za 2021. godinu iz godišnjeg financijskog izvještaja gdje su prikazane potrebe statistike i mnoge druge potrebe za 144. 259 poduzetnika, obveznika za porez na dobit, u što se ne ubrajaju financijske institucije. U 2021. godini, po satima rada bilo je 964. 742 zaposlenika a ostvarili su ukupne prihode od 885, 7 milijardi kuna i ukupne rashode od 831,9 milijardi kuna. Ostvarili su dobit razdoblja od 61,9 milijardi kuna, a gubitak razdoblja bio je ostvaren u iznosu od 17, 1 milijarde kuna a neto dobit (konsolidirani financijski rezultat) je iznosila 44, 8 milijardi kuna. 2021. godine, najveću dobit razdoblja ostvarilo je poduzeće INA d.d. iznosom od 1, 3 milijarde kuna, dok je u 2020.godini INA d.d. ostvarila pad od 932,8 milijuna kuna. Drugo po redu je poduzeće HEP d.d. koje je ostvarilo 1,1 milijardu kuna dobiti, a treće po redu po ostvarenju dobiti je poduzeće PLIVA HRVATSKA d.o.o. sa ostvarenih 720,0 milijuna kuna. U 2021.godini, dobit razdoblja s najvećom iskazanom dobiti koju je ostvarilo 10 poduzetnika iznosila je 5, 9 milijardi kuna, što čini 9, 6 posto udjela u ukupno ostvarenoj dobiti koju je iskazalo 94. 288 poduzetnika u iznosu od 61, 9 milijardi kuna. Poduzetnici su povećali broj zaposlenih za 3,4 posto u 2021. godini, ukupne prihode su povećali za 20,8 posto, ukupne rashode za 17,9 posto, dobit razdoblja za 36, 2 posto, smanjili su gubitak razdoblja za 29,0 posto, te je to rezultiralo povećanjem konsolidiranog financijskog rezultata (neto dobiti) za 109, 6 posto u odnosu na neto dobit u 2020.godini. Poduzetnici su ostvarili 885, 7 milijardi kuna ukupnih prihoda te je od toga 189,1 milijarda kuna ostvarena zahvaljujući prodaji robe na tržištu u inozemstvu, a to je 35,8 posto više nego 2020. godine. Preko stranih tržišta svoje proizvode i usluge plasirali su 22,462 poduzetnika, a to je 11, 7 posto više nego prethodne godine. Kupljena je roba koja vrijedi 159,7 milijardi kuna te je suficit trgovine iznosio 29,4 milijarde kuna. U prosjeku mjesečna neto obračunata plaća za zaposlene kod poduzetnika u 2021. godini bila je je 6 350 kuna, i to je nominalno 6, 1 posto više u odnosu na plaće u 2020.godini. (Kovačić D., 2022.)

U 2021. godini, prema broju poredani su poduzetnici stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti kojih je ukupno 22. 717, to je udio od 15, 7 posto, u građevini ih je ukupno 18. 820 koji imaju udio od 13, 0 posto i u prerađivačkoj industriji ukupno 15. 634 koji imaju udio od 10,8 posto ukupnog broja poduzetnika. Najveći udio u ukupnim prihodima (296, 1 milijardi kuna ili 33,4 posto) i ukupnim rashodima (282,1 milijardi kuna ili 33,9 posto) ostvaren je u

području djelatnosti trgovine. Nakon trgovačke industrije, prema visini ukupnih prihoda i ukupnih rashoda stoji prerađivačka industrija sa 207,5 milijardi kuna (23,4 posto) i 194,9 milijardi kuna rashoda (23,4 posto) te građevina sa 70,7 milijardi kuna prihoda (8,0 posto) i 66,9 milijardi kuna rashoda (8,0 posto). (Kovačić D., 2022.)

Prerađivačka industrija- podatci za 2021.godinu

Broj poduzetnika- 15, 634

Broj zaposlenih- 236, 151

Prosječna mjesečna neto plaća- 6, 525 kn

Ukupni prihodi- 207, 494, 603 kn

Dobit ili gubitak razdoblja- 10, 579, 033 kn

Rang za radnu produktivnost /UP po zaposlenom- 21

Rang za radnu produktivnost /neto dobit po zaposlenom- 19

Rang za poslovnu ekonomičnost- 11 (Kovačić D., 2022.)

Najsvježiji podaci Financijskog poslovanja poduzetnika dostupni su nam za 2020. godinu te će biti prikazani u sljedećim tablicama.

Tablica 1. Financijski rezultati poslovanja 139.009 poduzetnika Republike Hrvatske u 2020. i usporedba s 2019. godinom. (iznosi u tisućama kuna, plaće u kunama)

Opis	2019.	2020.	Indeks 2020./2019.
Broj zaposlenih	950.275	947.874	99,7
Ukupni prihodi	785.416.571	743.841.185	94,7
Ukupni rashodi	745.346.835	716.928.918	96,2
Dobit prije oporezivanja	56.191.892	52.546.652	93,5
Gubitak prije oporezivanja	16.122.157	25.634.385	159,0
Porez na dobit	8.149.958	5.942.178	72,9
Dobit razdoblja	48.026.467	45.922.062	75,6
Gubitak razdoblja	16.106.689	24.951.973	154,9
Konsolidirani financijski rezultat (dobit ili gubitak razdoblja)	31.919.778	20.970.089	65,7
Izvoz	149.609.617	140.998.570	94,2
Uvoz	138.278.841	126.418.162	91,4
Trgovinski saldo (izvoz minus uvoz)	11.330.776	14.580.407	128,7
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	27.529.178	25.540.966	92,8
Prosječne mjesečne neto plaće po zaposlenom	5.871	5.971	101,7

Izvor: Izrada autorice prema (Financijska agencija, Registar godišnjih financijskih izvještaja., 2020.)

Najviše poduzetnika je u području trgovine (28. 615 poduzetnika) koji su dostigli i najviše ukupnih prihoda a oni iznose: 260, 3 milijarde kuna, a poduzetnici u sektoru u prerađivačke industrije imaju najveći broj zaposlenih (235. 070), to je 1, 5 posto manje nego što je bilo 2019. godine. 2020. godine najveći pad neto dobiti i gubitka ostvarili su u djelatnostima koje pružaju smještaj i bave se pripremom i usluživanjem hrane. Njihov gubitak bio u iznosu od je 3, 4 milijarde kuna neto gubitka i prihodi su bili smanjeni s obzirom na prihode u 2019. godini za 43, 2 posto. Ako se promatra veličina poduzetnika, najviše ima mikro poduzeća, ukupno 124. 348 (udio od 89, 5 posto), malih je 12. 638 (udio od 9, 1 posto), srednjih 1. 632 (udio od 1, 2 posto), a velikih 391 (udio od 0,3%). Kod svih 4 skupina poduzetnika iskazana je neto dobit u 2020. godini, neto dobit je u mikro poduzećima bila 48, 6 milijuna kuna, u malim poduzećima 7, 6 milijardi kuna, srednje velika poduzeća ostvarila su 5, 4 milijarde kuna, a velika poduzeća 7, 9 milijardi kuna. Ako se promatra po županijama, još uvijek najviše dominiraju poduzetnici koji imaju sjedište u županiji „Grad Zagreb“, njih 46. 347, što je 33, 3 posto od ukupnog zbroja poduzetnika. Zbroj ukupnih prihoda uvelike je rastao u Vukovarsko-srijemskoj (17, 4 posto), a neto dobiti u Sisačko-moslavačkoj županiji (70, 0 posto), u Sisačko-moslavačkoj županiji najviše je rastao i broj zaposlenika (8, 0 posto). (Fina, 2020.)

Tablica 2. Financijski rezultati poduzetnika Hrvatske u 2021. godini, po oblicima vlasništva (u milijunima kuna)

Opis	Ukupno	Državno	Privatno	Zadružno	Mjesečno
Broj poduzetnika	144,259	859	142,165	904	331
Broj zaposlenih	964,742	93,994	821,704	2,023	47,021
Ukupni prihodi	885,744	59,247	765,461	1,939	59,096
Ukupni rashodi	831,907	56,663	717,650	1,885	55,709
Porez na dobit	9,001	449	7,797	13	742
Dobit razdoblja	61,918	3,042	54,367	89	4,420
Gubitak razdoblja	17,082	907	14,353	48	1,774
Konsolidirani financ. rezultat/ dobit/gubitak razdoblja	44,835	2,135	40,014	40	2,646
Bruto investicije samo u novu dugotrajnu imovinu	29,901	8,747	17,649	23	3,482
Prosječna neto plaća u kn	6,350	7,442	6,143	4,952	7,861

Izvor: Izrada autorice prema (Fina, Registar godišnjih financijskih izvještaja., 2020.)

U području prerađivačke industrije, isto kao i proteklih godina, stopa zaposlenosti je bila najveća, ukupno 236.151 (24,5 posto), slijedi trgovina sa 190.955 zaposlenih (19,8 posto). U 2021. godini u prerađivačkoj industriji ukupni prihodi povećani su za 19,0 posto, a rashodi su povećani za 17,5 posto. Na razini svih područja djelatnosti ostvaren je pozitivan konsolidirani financijski rezultat osim na razini djelatnosti kućanstva kao poslodavca, u kojoj su registrirana tri poduzetnika, a koji su ostvarili konsolidirani gubitak od 9 tisuća. U 2021. godini najveću neto dobit ostvarili su poduzetnici trgovine iznosom od 11, 5 milijardi kuna, povećala se za 49,8 posto s obzirom na razdoblje 2020. godine, zatim supoduzetnici u prerađivačkoj industriji sa ostvarenih 10, 6 milijardi kuna. (Kovačić D., 2022.)

4.1. Analiza poslovanja poduzeća za vrijeme trajanja pandemije Covid -19 nakon pandemije

U ovom poglavlju slijedi analiza 10 tvrtki prerađivačke industrije, u razdoblju od 2018. – 2022. godine.

4.2. Ina d.d.

Dioničko društvo Ina, europska je naftna kompanija srednje veličine i njena najveća uloga je poslovanje naftom u Republici Hrvatskoj te ima još neke značajne uloge u regiji u područjima za istraživanje, razradu i proizvodnju nafte i plina, preradu nafte i distribuciju nafte i naftnih derivata. (INA d.d., 2023.)

Tablica 3: Izvještaj o poslovnim приходima i dobiti INA d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	21.419.335.784	21.430.301.916	13.952.332.406	21.994.449.212	34.741.868.586
Rast/pad poslovnih prihoda	18,99%	0,05%	-34,89%	57,64%	57,96%
Neto dobit/gubitak	1.334.288.921	655.571.158	-932.758.665	1.246.311.006	1.836.606.358

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu INA d.d. 2023.)

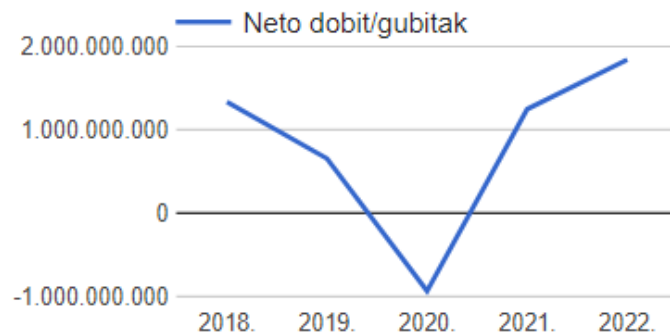
Graf 1: Grafički prikaz poslovnih prihoda INA d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 1. prikazuje prihode tvrtke INA d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan pad prihoda u 2020. godini za čak – 34,89%. U 2021. godini tvrtka je ostvarila 21.994.449.212 kn prihoda, a 2022. godini 34.741.868.586 kn prihoda.

Graf 2: Grafički prikaz poslovne dobiti INA d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 2. prikazuje poslovne dobiti tvrtke INA d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan pad neto dobiti u 2020. godini u iznosu od -932.758.665 kn . U 2021. godini tvrtka je ostvarila 1.246.311.006 kn dobiti, a 2022. godini 1.836.606.358 kn.

4.3. Končar d.d.

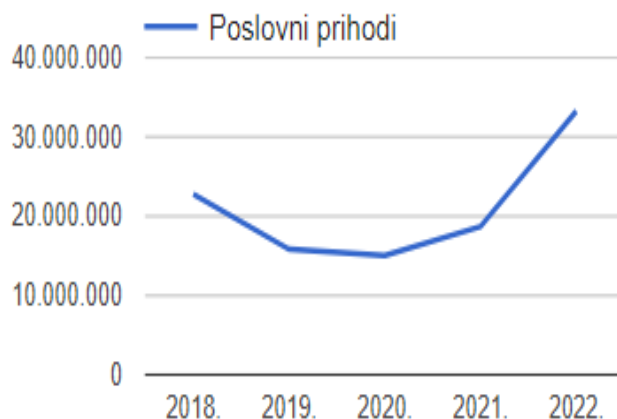
Temeljna djelatnost na koju je usmjereno dioničko društvo „Grupa Končar“ je: proizvodnja postrojenja i opreme za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije, vozila za tračnice i opreme za primjenu u području transporta i industrije. Grupa Končar svake godine izvozi proizvode u više od 60 zemalja u svijetu a najviše izvozi na tržište Europske unije. Izvozi proizvode koji imaju visoku tehničko-tehnološku složenost za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije. Končarova najveća tržišta u proteklim godinama su: Bosna i Hercegovina, Njemačka, Nizozemska, Švedska, Finska, Norveška i Ujedinjeni Arapski Emirati. (Končar d.d., 2023.)

Tablica 4: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Končar d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	168.924.139	117.361.477	113.354.891	140.761.452	250.340.251
Rast/pad poslovnih prihoda	216,21%	-30,52%	-3,41%	24,18%	77,85%
Neto dobit/gubitak	75.503.105	7.350.152	6.812.307	36.750.493	113.035.648

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Končar d.d. 2023.)

Graf 3: Grafički prikaz poslovnih prihoda Končar d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 3. prikazuje poslovne prihode tvrtke Končar d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela mali pad poslovnih prihoda u 2020. godini od -3,41% . U 2021. godini tvrtka je ostvarila 36.750.493 kn poslovnih prihoda, a u 2022. godini 113.035.648 kn.

Graf 4: Grafički prikaz poslovne dobiti Končar d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 4. prikazuje neto dobit tvrtke Končar d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan pad neto dobiti u 2019. godini u iznosu od 7.350.152 kn . U 2020. godini tvrtka je ostvarila 6.812.307 kn dobiti, a u 2022. godini ostvaren je značajan porast neto dobiti od 113.035.648 kn.

4.4. Adris grupa d.d.

Dioničko društvo „Adris Grupa“ d.d. izraslo je zahvaljujući 132 godine uspješnom poslovnom iskustvu „Tvornice duhana u Rovinju“. Tvornica je imala organizaciju posloženu u 3 glavne poslovne jedinice za strategiju. Za turističku jedinicu odgovorna je „Maistra d.d.“, uz snažan rastući segment prehrambene industrije koji predvodi tvrtka „Cromaris“. U početku 2014.godine, „Adris grupa“ postala je vlasnik stare hrvatske osiguravajuće kuće „Croatia osiguranja“, time je Adris postao i regionalni vođa na tržištu osiguranja. (Adris Grupa d.d., 2023.)

Tablica 5: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Adris Grupa d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	273.196.331	187.812.715	26.351.960	57.049.514	170.367.868
Rast/pad poslovnih prihoda	34,16%	-31,25%	-85,97%	116,49%	198,63%
Neto dobit/gubitak	8.169.783	24.379.489	3.439.911	2.354.269	3.913.150

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Adris Grupa d.d. 2023.)

Graf 5: Grafički prikaz poslovnih prihoda Adris Grupa d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 5. prikazuje poslovne prihode tvrtke Adris Grupa d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka doživjela značajan pad poslovnih prihoda u 2020. godini od - 85,97% . U 2021. godini tvrtka je ostvarila 57.049.514 kn poslovnih prihoda, a u 2022. godini 170.367.868 kn.

Graf 6: Grafički prikaz poslovne dobiti Adris Grupa d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 6. prikazuje neto dobit tvrtke Adris Grupa d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan pad neto dobiti u 2020. godini u iznosu od 3.439.911. U 2021. godini tvrtka je ostvarila 2.354.269kn dobiti, a u 2022. godini ostvaren je porast neto dobiti od 3.913.150 kn.

4.5. Gavrilović d.o.o.

Društvo s ograničenom odgovornošću „Gavrilović“ je jedan od najpoznatijih proizvođača koji proizvodi mesne proizvode u vlasništvu obitelji Gavrilović već duže od 3 stoljeća. Gavrilović je uspješna marka u hrvatskoj čiji asortiman broji više od dvjesto proizvoda visoke kvalitete. Stalno su prisutni na europskim i svjetskim tržištima i na tom području sve više rastu, to najbolje pokazuje to što je Gavrilović simbol za kvalitetu u cijeloj mesnoj industriji. Gavrilović je sada po veličini, kvaliteti proizvoda i poslovnih rezultata svrstan među vodeće tvrtke u Hrvatskoj. Tvrtka se bavi proizvodnjom više od 200 visokokvalitetnih proizvoda koji su svrstani u 3 brenda: GAVRILOVIĆ, JELI i GALA. (Gavrilović, 2023.)

Tablica 6: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Gavrilović d.o.o.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	522.410.472	598.929.927	616.058.975	626.808.566	703.731.707
Rast/pad poslovnih prihoda	14,78%	14,65%	2,86%	1,74%	12,27%
Neto dobit/gubitak	-774.689	27.674.926	44.079.606	39.834.879	31.736.669

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Gavrilović 2023.

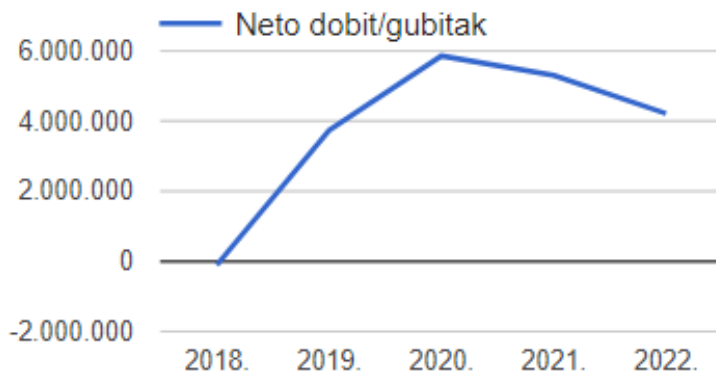
Graf 7: Grafički prikaz poslovnih prihoda Gavrilović d.o.o. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 7. prikazuje poslovne prihode tvrtke Gavrilović d.o.o. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka doživjela porast poslovnih prihoda u 2019. godini od 14,65% . Tvrtka je sljedećih godina ostvarivala podjednake poslovne prihode a u 2022. godini poslovni prihodi su značajno porasli za 12,27%.

Graf 8: Grafički prikaz poslovne dobiti Gavrilović d.o.o. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 8. prikazuje neto dobit tvrtke Gavrilović d.o.o. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan porast neto dobiti u 2020. godini u iznosu od 44.079.606 . U 2021. i 2022. godini dobit je opadala.

4.6. Kraš d.d.

Dioničko društvo Kraš vlasnik je tvornica koje se nalaze u Zagrebu a u njegovom vlasništvu su još i tvornice u kojima se proizvode keksi i vafla a jedna od tih tvornica je u Osijeku, a druga tvornica „Mira a.d.“ je u Prijedoru u Bosni i Hercegovini. Kada su se te tvornice povezale oni su ostvarili strateški cilj za značajni porast udjela keksa i vafla na tržištu regije, te su stvorene pretpostavke kako stvoriti jači plasman ovog asortimana na sva izvozna tržišta. (Kraš, 2023.)

Tablica 7: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Kraš d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	856.801.941	885.456.885	878.158.374	958.570.255	1.065.882.167
Rast/pad poslovnih prihoda	-0,70%	3,34%	-0,82%	9,16%	11,19%
Neto dobit/gubitak	40.239.286	8.914.130	14.430.017	20.025.996	23.891.349

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Kraš 2023.)

Graf 9: Grafički prikaz poslovnih prihoda Kraš d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 9. prikazuje poslovne prihode tvrtke Kraš d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka nakon pada ostvarenih prihoda u 2020. godini, 2021. i 2022. doživjela značajan porast prihoda koji su 2022. godine iznosili 1.065.882.167 kn.

Graf 10: Grafički prikaz poslovne dobiti Kraš d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 10. prikazuje neto dobit tvrtke Kraš d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je kompanija doživjela značajan pad poslovne dobiti u 2019. godini u iznosu od 8.914.130 kn. Sljedećih godina dobit postepeno raste.

4.7. Podravka d.d.

Dioničko društvo Podravka prehrambena je i farmaceutska kompanija. Ova kompanija proizvodi visokokvalitetne proizvode i pri tome poštuje načela za održivi razvoj, brine o društvu i zaposlenima. Temeljno je usmjerena na proizvodnju proizvoda visoke kvalitete i proizvoda koji su zdravstveno ispravni i temeljeni na dobroj praksi proizvođača i na načelima za upravljanje kvalitete i sigurnosti hrane. (Podravka, 2023.)

Tablica 8: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Podravka d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	1.942.532.690	2.097.698.412	2.122.853.051	2.211.421.634	2.407.298.720
Rast/pad poslovnih prihoda	-1,19%	7,99%	1,20%	4,17%	8,86%
Neto dobit/gubitak	113.141.326	145.189.104	193.832.036	245.103.765	198.078.794

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Podravka. 2023.)

Graf 11: Grafički prikaz poslovnih prihoda Podravka d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 11. prikazuje poslovne prihode tvrtke Podravka d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka nakon pada ostvarenih prihoda u 2020. godini, 2021. i 2022. doživjela značajan porast prihoda koji su 2022. godine iznosili 2.407.298.720 kn.

Graf 12: Grafički prikaz poslovne dobiti Podravka d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 12. prikazuje neto dobit tvrtke Podravka d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da kompanija doživjela pad neto dobiti u 2020. godini koja je iznosila 193.832.036 kn. 2021. godine dobit je značajno porasla i iznosila je 245.103.765 kn, a 2022. godine dobit je pala i iznosila je 198.078.794 .

4.8. Vindija d.d.

Dioničko društvo Vindija Hrvatska je tvrtka koja se bavi proizvodnjom prehrambenih proizvoda sa sjedištem u Varaždinu. Ovo dioničko društvo osnovano je je 1959. godine, tada su imali samo 20 zaposlenih osoba i proizvodili su samo svježe mlijeko koje je bilo potrebno gradu Varaždinu. (Vindija, 2023.)

Tablica 9: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Vindija d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	2.867.664.157	2.985.647.151	2.962.049.412	2.901.941.645	3.462.223.591
Rast/pad poslovnih prihoda	3,51%	4,11%	-0,79%	-2,03%	19,31%
Neto dobit/gubitak	29.215.113	20.247.543	14.607.374	4.685.756	18.271.279

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Vindija 2023.)

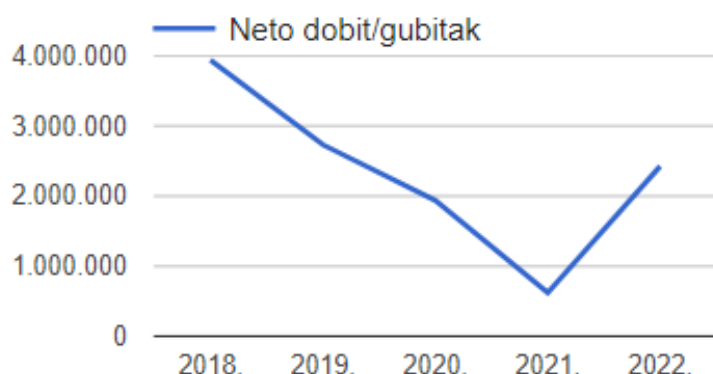
Graf 13: Grafički prikaz poslovnih prihoda Vindija d.d. 2018.- 2022

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 13. prikazuje poslovne prihode tvrtke Vindija d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka u 2021. godini doživjela pad poslovnih prihoda od -2,03%. 2022.godine poslovni prihodi porasli su za 19,31% i iznosili su 3.462.223.591 kn.

Graf 14: Grafički prikaz poslovne dobiti Vindija d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 14. prikazuje neto dobit tvrtke Vindija d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da kompanija doživjela pad neto dobiti u 2021. godini koja je iznosila 4.685.756 kn. 2022. godine neto dobit je iznosila 18.271.279 kn.

4.9. Atlantic Grupa d.d.

Dioničko društvo Atlantic Grupa jedna je od najvećih i najuspješnijih prehrambenih kompanija u regiji a proizvodnja im je orijentirana na: kavu, prehranu koju prakticiraju sportaši, bezalkoholna pića, slatki i slani asortiman, delikatesni namazi i gourmet proizvode te dječju hranu. (Atlantic Grupa d.d., 2023.)

Tablica 10: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Atlantic Grupa d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	371.093.153	417.644.381	444.190.416	501.005.180	481.927.806
Rast/pad poslovnih prihoda	144,89%	12,54%	6,36%	12,79%	-3,81%
Neto dobit/gubitak	76.490.176	187.593.993	224.534.099	263.798.301	259.453.525

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Atlantic Grupa d.d. 2023.)

Graf 15: Grafički prikaz poslovnih prihoda Atlantic Grupa d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 15. prikazuje poslovne prihode tvrtke Atlantic Grupa d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka u 2021. godini doživjela porast poslovnih prihoda od 12,79%. 2022.godine poslovni prihodi pali su za -3,81% i iznosili su 481.927.806 .

Graf 16: Grafički prikaz poslovne dobiti Atlantic Grupa d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 16. prikazuje neto dobit tvrtke Atlantic Grupa d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je neto dobit najviše porasla 2021. godine kada je iznosila 263.798.301 kn

4.10. Pliva Hrvatska d.o.o.

Društvo sa ograničenom odgovornošću, Pliva Hrvatska već 100 godina uspješno posluje u sektoru farmacije, Pliva je danas članica Teva grupe, to je još jedna od velikih farmaceutskih kompanija u svijetu. Njihovi ciljevi vode prema tome da poboljšaju kvalitetu života i zaštite zdravlje lijekovima visoke kvalitete i dostupnijim lijekovima. (Pliva Hrvatska d.o.o, 2023.)

Tablica 11: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Pliva Hrvatska d.o.o

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	4.014.474.733	4.718.273.100	4.392.878.199	4.624.107.263	4.833.319.417
Rast/pad poslovnih prihoda	-8,86%	17,53%	-6,90%	5,26%	4,52%
Neto dobit/gubitak	113.778.180	984.428.280	832.627.823	720.044.119	835.528.167

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Pliva Hrvatska d.d. 2023.)

Graf 17: Grafički prikaz poslovnih prihoda Pliva Hrvatska d.o.o 2018.- 2022

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 17. prikazuje poslovne prihode tvrtke Pliva Hrvatska d.o.o u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je tvrtka u 2020. godini doživjela pad poslovnih prihoda od -6,90%. 2021. i 2022. godine poslovni prihodi su rasli te su 2022. godine iznosili 4.833.319.417 kn.

Graf 18: Grafički prikaz poslovne dobiti Pliva Hrvatska d.o.o 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 18. prikazuje neto dobit tvrtke Pliva Hrvatska d.o.o u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je neto dobit najviše pala 2021. godine kada je iznosila 720.044.119 kn te je 2022. godine porasla i iznosila je 835.528.167 kn.

4.11. Saponia d.d.

Dioničko društvo Saponia suvremena je tvrtka koja je rasla na tradiciji staroj sto godina i sagrađena je na inventivnosti zaposlenika. U početku je bila obrtnička radionica u kojoj se proizvodio za sapun a poslije toga se je postala najveći proizvođač deterdženata i sredstava koji služe za pranje u kućanstvu u ovom dijelu Europe. (Saponia d.d., 2023.)

Tablica 12: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Saponia d.d.

Sažetak fin. Informacija	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Poslovni prihodi	512.804.838	505.246.293	536.346.958	671.236.178	702.378.762
Rast/pad poslovnih prihoda	-26,09%	-1,47%	6,16%	25, 15%	4, 64%
Neto dobit/gubitak	-41.794.113	11.486.212	66.743.558	7.881.434	22.315.536

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., Izvještaj o subjektu Saponia d.d. 2023.)

Graf 19: Grafički prikaz poslovnih prihoda Saponia d.d. 2018.- 2022.

Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 19. prikazuje poslovne prihode tvrtke Saponia d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da su nakon pada prihoda prethodnih godina, u 2021. godini prihodi porasli za 25,15% te su 2022. godine iznosili 702.378.762 kn.

Graf 20: Grafički prikaz poslovne dobiti Saponia d.d. 2020.- 2022

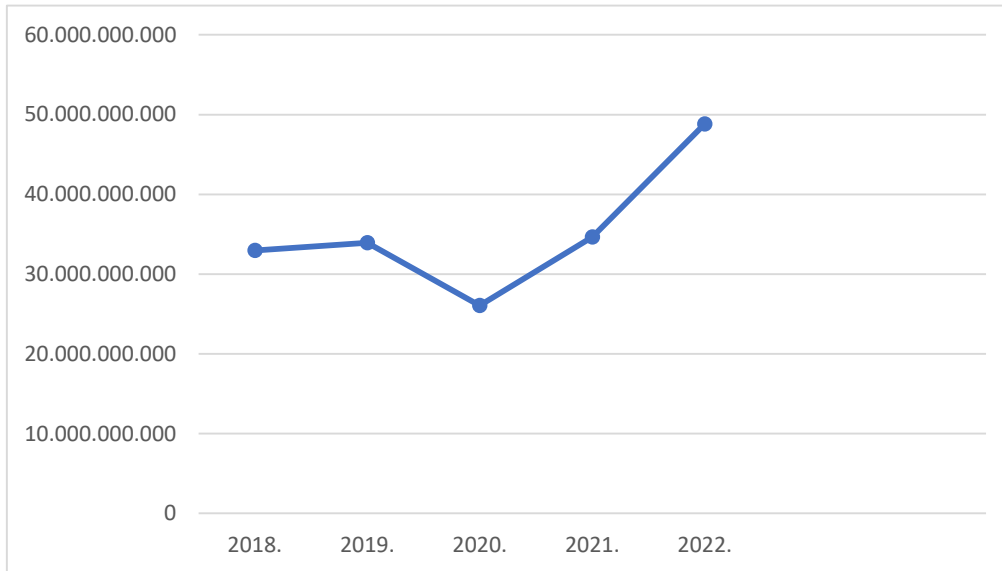
Izvor: Fininfo.hr (2023.)

Graf 20. prikazuje neto dobit tvrtke Saponia d.d. u razdoblju od 2018. do 2022. godine. Vidljivo je da je nakon pada 2018. godine, neto dobit najviše porasla 2020. godine kada je iznosila 66.743.558 kn dok je 2021. godine pala te je iznosila 7.881.434 kn. 2022. godine poslovna dobit je iznosila 22.315.536 kn.

4.12. Rezultat poslovnih prihoda svih promatranih kompanija zajedno

U nastavku je prikazano stanje poslovnih prihoda svih 10 promatranih kompanija, za svaku godinu zasebno.

Graf 21: Grafički prikaz poslovnih prihoda svih 10 promatranih kompanija 2018.-2022.

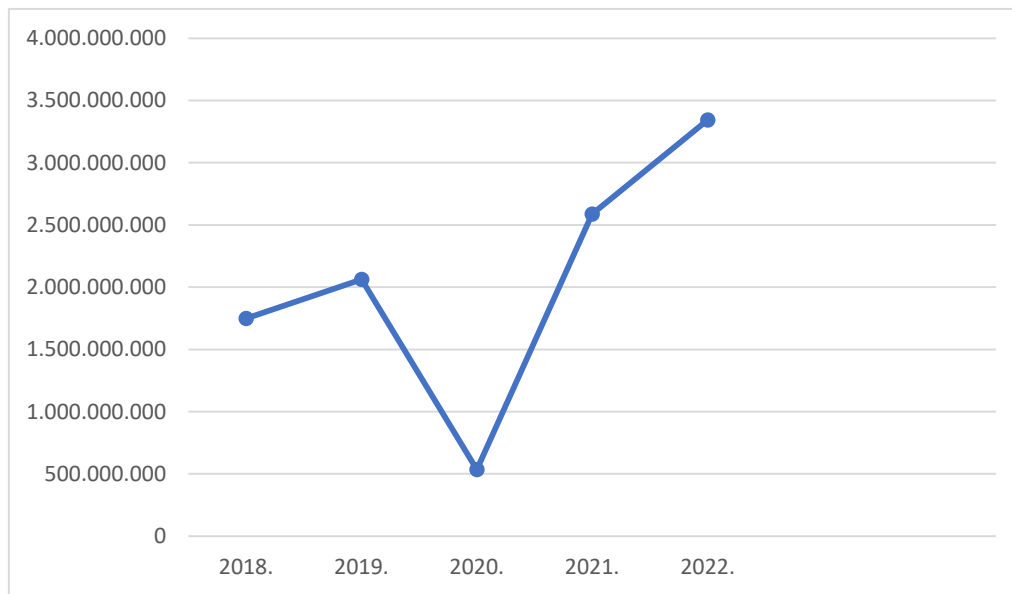
Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr.,2023.)

Na prethodno prikazanom grafu svih tvrtki koji prikazuje prihode prije, za vrijeme i nakon pandemije, vidljivo je da je pandemija COVID 19 u većini slučajeva najveći utjecaj na smanjenje prihoda imala u 2020. godini kada su poslovni prihodi iznosili 26.044.574.642 kn. Ovi rezultati nam pokazuju da je pandemija Covid 19 imala negativan utjecaj na sva poduzeća, no unatoč padovima sva poduzeća su ponovno ostvarila pozitivan rast a najveći porast do sada zabilježen je 2022. godine kada su prihodi iznosili 48.819.338.875 kn.

4.13. Rezultat dobiti svih promatranih kompanija zajedno

U nastavku je prikazano stanje poslovne dobiti svih 10 promatranih kompanija, za svaku godinu zasebno.

Graf 21: Grafički prikaz poslovne dobiti svih 10 promatranih kompanija 2018.-2022.

Izvor: Izrada autorice prema (Fininfo.hr., 2023.)

Na prethodno prikazanom grafu svih tvrtki koje prikazuju dobit prije, za vrijeme i nakon pandemije, vidljivo je da je pandemija COVID 19 najveći utjecaj na smanjenje dobiti imala u 2020. godini kada je iznosila 535.091.624 kn. Ovi rezultati nam pokazuju da je pandemija Covid 19 imala negativan utjecaj na sva poduzeća no unatoč padovima sva poduzeća su ponovno počela ostvarivati pozitivan rast a najveći porast dobiti do sada zabilježen je 2022. godine kada je iznosio 3.342.830.475 kn.

5. UTJECAJ PANDEMIJE COVID 19 NA PRERAĐIVAČKU INDUSTRIJU REPUBLIKE HRVATSKE

U prerađivačkoj industriji vlada je provela nekoliko politika povezanih s procesom proizvodnje. Vlada je dopustila industrijama proizvodnju ali vodeći vrlo stroge zdravstvene mjere protokola i ograničavanje broja radnika tako da se fizička distanca između djelatnika može zadovoljiti. U prerađivačkoj industriji bilo je mnogo problema s kojima su se susretali, npr. Poslovni procesi su bili ograničeni prodajom ili smanjenjem proizvodnje, cijene sirovina su postale nestabilne, distribucija sirovina materijala i proizvodi su ograničeni su PSBB-om (Društvena ograničenja velikih razmjera). Zakomplicirao se proces obračuna plaća zaposlenika, zdravstvo, beneficije, i prava zaposlenika. Ova situacija je bila vrlo teška za financije poduzeća, mnoge tvrtke poduzimale su napore kako bi osigurale stabilno stanje financija tvrtke smanjenjem broja zaposlenih. Neke tvrtke mjesečne plaće nisu isplaćivale u cijelosti. (Setyo Ryanto, 2020.)

Veliki doprinos proizvodnog sektora u ekonomiji uzrokuje to da se ekonomski ciklus ne može odvojiti od dinamike proizvodnog sektora. Ciklusi propadanja u gospodarstvu često su povezani s brojem tvrtki koje ulaze i izlaze iz industrije. Osim u gospodarstvu, dinamika poduzeća također utječe na pad proizvodnje i zaposlenosti u proizvodnom sektoru. Pandemija je jako utjecala na gospodarstvo u zemlji, što je rezultiralo povećanjem nezaposlenosti. Bili su prekinuti radni odnosi, povećana je stopa kriminala, smanjena je javna kupovna moć tržišta tako da je to otežalo vođenje gospodarstva u zemljama. Utjecaj pandemije Covid-19 je uvelike utjecao na globalno gospodarstvo tako što je došlo do promjena u proizvodnoj industriji, u nabavljanju sirovina iz raznih zemalja, gdje su neke od zemalja kao što su Amerika, Njemačka i Zemlje Europske unije zaustavile proces proizvodnje i to je omelo proizvodni proces proizvodne industrije. Pandemija COVID-19 uvelike je utjecala na proizvodnju u industriji, otežala se opskrba sirovinama, cijene sirovina i materijala su postale nestabilne, to je rezultiralo padom prodaje kod niže kupovne moći, i utjecalo je na održivost nekih proizvodnih industrija. (Setyo Ryanto, 2020.)

Tablica 13. Izvorni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije Republike Hrvatske

	Struktura	2017	2018	I-V/2019
	%	2018	2019	I-V 2020
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	81,85	99,1	99,7	92,5
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	15,14	98,4	103,7	97,3
11 Proizvodnja pića	5,21	102,6	98,7	82,4
12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,38	123,8	100,4	84,2
13 Proizvodnja tekstila	1,00	99,8	96,9	91,9
14 Proizvodnja odjeće	2,00	97,7	95,2	72,1
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	1,50	102,5	97,6	80,4
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	3,97	101,1	98,2	89,2
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,42	101,4	99,9	101,8
18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1,54	108,2	105,3	91,7
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1,81	101,1	76,2	291,0
20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	2,31	90,1	102,3	106,4
21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	5,76	109,6	104,7	96,5
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	4,79	116,2	103,6	86,4
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	6,55	101,5	102,5	94,4
24 Proizvodnja metala	2,21	116,0	94,6	82,4
25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	7,67	88,6	93,8	98,1
26 Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	1,45	98,7	96,5	81,1
27 Proizvodnja električne opreme	3,96	89,5	104,6	91,2
28 Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	3,24	87,0	89,2	82,2
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i polu- prikolica	0,99	112,6	104,9	67,0
30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,50	62,6	67,2	86,9
31 Proizvodnja namještaja	2,48	97,2	108,8	78,4
32 Ostala prerađivačka industrija	0,84	112,1	93,7	80,2
33 Popravak i instaliranje strojeva i opreme	4,13	103,5	103,3	98,7

Izvor: Izrada autorice prema (Hrvatska gospodarska komora, 2020.)

U tablici 13. prikazana je struktura nekih djelatnosti u ukupnoj prerađivačkoj industriji i izvorne indekse proizvodnje. U promatranom razdoblju prije korone, 2018. i 2019. godine, vidljivo je kako se u 2018. godini proizvodnja smanjila u odnosu na 2017. godinu, a do

velike promjene, tj. smanjenja došlo je dok su se proizvodile kemikalije i kemijski proizvodi te gotovi metalni proizvodi, osim kod strojeva i opreme. 2019. godine proizvodnja koju je vršila prerađivačka industrija je pala s obzirom na proizvodnju u 2018. godini, a povećan porast zabilježen je u djelatnostima kao što su:

- tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa,
- proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka,
- proizvodnja električne opreme,
- proizvodnja motornih vozila, prikolica i polu prikolica,
- proizvodnja namještaja.

2020. godine, kada je nastupila pandemija COVID-19, u tablici je prikazana usporedba za proizvodnju prerađivačke industrije u početku 2020. godine (prvih 5 mjeseci) s obzirom na prvih 5 mjeseci 2019. kada pandemija nije postojala. Iz tablice možemo zaključiti da otkako je nastala pandemija došlo je do velikog smanjenja proizvodnje prerađivačke industrije a to je najviše vidljivo kod proizvodnje motornih vozila, namještaja i odjeće, kože i još nekih sličnih proizvoda i kod proizvodnje računalne opreme i elektroničkih proizvoda. U periodu nakon pandemije može se vidjeti kako raste proizvodnja koksa i proizvodnja rafiniranih proizvoda od nafte. (Hrvatska gospodarska komora, 2020.)

Tablica 14. Izvoz prerađivačke industrije u siječnju 2020. i siječnju 2021. godine

	IZVOZ (u 000 kn)	
	I. 2020.	I. 2021.
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	7 340 064	6 985 707
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	654 043	659 796
Proizvodnja pića	68 254	63 221
Proizvodnja duhanskih proizvoda	89 636	98 505
Proizvodnja tekstila	95 265	81 778
Proizvodnja odjeće	375 081	315 720
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	277 692	233 751
Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	466 081	466 676
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	173 810	175 043
Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	1 211	1 115
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	368 604	209 935
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	426 044	395 847
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	446 395	679 050
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	285 464	287 731
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	268 511	262 845
Proizvodnja metala	341 874	363 176
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	527 405	554 320
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	352 409	282 100
Proizvodnja električne opreme	717 184	677 559
Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	488 522	475 597
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	493 312	325 507
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	158 394	121 357
Proizvodnja namještaja	171 013	151 337
Ostala prerađivačka industrija	93 861	103 741

Izvor: Izrada autorice prema (Državni zavod za statistiku)

U tablici 14. prikazana je cijela proizvodnja industrije, 2020. godine u 5. mjesecu iznosila je 12,4% s obzirom na isto razdoblje prošle godine, i to je najbrži pad od vremena financijske krize koja je bila 2009. godine kada je došlo do godišnjeg pada od 13,3 posto. Promatrajući mjesec svibanj, kroz više godina, u svibnju 2020. godine kada je pandemija Covid -19 imala najveći utjecaj zabilježena je najmanja razina proizvodnje industrije još od proizvodnje koja je bila u svibnju 2001. godine, i iz toga je vidljiv utjecaj pandemije. (Hrvatska gospodarska komora, 2020.).

Ako se promatra po strukturi, pad koji je bio u 4. i 5. mjesecu 2020. godine posljedica je smanjenja proizvodnje u trima industrijskim djelatnostima a to su: rudarstvo i vađenje (-12,2 posti) u 15 mjeseci zabilježen je tek 1 rast, prerađivačka industrija (-14,5 posto) zabilježeno je za redom 8 mjeseci godišnjega pada i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija (-1,6 posto) zabilježena su 2 mjeseca pada. Od sveukupne dvadeset i četiri grane u prerađivačkoj industriji, 2020. godine u svibnju tek su 3 grane zabilježile porast proizvodnje, a to su:

- proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih derivata, rast od 157,7%,
- proizvodnja farmaceutskih proizvoda, rast od 3,8%,
- proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava, rast od 17,7%. (Hrvatska gospodarska komora).

Izvoz prerađivačke industrije 1. mjesecu 2020. godine i u 1. mjesecu 2021. godine prikazan je u tablici 14. Zaključuje se da se izvoz prerađivačke industrije smanjio u 1. mjesecu 2021. s obzirom na isti period 2020. godine. Djelatnosti u kojima je zabilježen porast u prerađivačkoj industriji po izvozu su:

- djelatnost proizvodnje prehrambenih proizvoda,
- djelatnost proizvodnje duhanskih proizvoda,
- djelatnost proizvodnje papira i proizvoda od papira,
- djelatnost proizvodnje osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka

Uspoređujući pandemijsku 2020. godinu u odnosu na prijašnje godine kada svijet nije zahvatila pandemija, vidljivo je da se smanjio izvoz u cijeloj prerađivačkoj industriji za velikih 2, 6 milijarde kuna, tj. 8,1 posto u 2020. godini s obzirom na 2019. godinu. Puno veći rast izvoza nego što je u djelatnostima normalno zabilježen je u rudarstvu. Povećan porast izvoza zabilježen je i kod nekih grana prerađivačke industrije, najviše se vidi razlika kod izvoza ostalih prijevoznih sredstava tj. izvoza brodova, i povećanje izvoza kod primarnih djelatnosti. (Hrvatska gospodarska komora, 2020.).

5.1. Mehanizmi prilagodbe Hrvatske prerađivačke industrije

U kriznom razdoblju nije svako poduzeće i nije svaka gospodarska djelatnost bila jednako izložena utjecaju koje je bilo orijentirano na smanjenje potražnje. Pad ukupnih gospodarskih aktivnosti u državi ili globalno ne znači nužno i smanjenje potražnje u svakom pojedinom poduzeću ili djelatnosti. Postoji mogućnost da u nekim poduzećima ili nekim djelatnostima razdoblja u doba krize budu baš propulzivna. S obzirom na to ni reakcija na krizu ne mora uvijek biti jednaka kod svih djelatnosti. (Botrić V., 2012.)

Kad bi se osvrnuli na prosječnu visinu u promjeni prihoda koji su nastali od prodaje proizvoda i usluga prema sektorima, može se vidjeti da je veliki pad ostvaren u skupinama industrija koje su klasificirane kao „ostale usluge“ one obuhvaćaju i turizam i druge uslužne djelatnosti koje su povezane s njim. Prosjek pada prihoda u poduzećima prerađivačke industrije koja su anketirana, razlikuje se od onoga u sektoru trgovine i puno je veći. Razlika je prisutna u svim sektorima i kada se pogleda tržišna orijentacija poduzeća koja su anketirana. Kod sektora trgovine i ostalih usluga pad je više izražen kod poduzeća koja su orijentirana na domaća tržišta. Kod prerađivačke industrije pad je više izražen kod izvozno orijentiranih poduzeća, to može biti pripisano poremećajima koji su uzrokovani pandemijom COVID-19 kod regionalnih i globalnih proizvodnih lanaca. (Stojčić N., 2020.)

Promatrajući poslovanje u prerađivačkoj industriji u razdoblju poslije COVIDA-19, uočena su neka obilježja. Po završetku pandemije poduzeća su poslovala sa manjom količinom proizvodnih kapaciteta. Vidljivo je da se je prosječna iskorištenost proizvodnih kapaciteta između poduzeća u prerađivačkoj industriji kretala oko dvije trećine kapaciteta. No to nije rezultiralo ni prilagođavanjem na strani radne snage. Promatrajući broj ljudi koji su bili zaposleni u poduzećima s obzirom na broj zaposlenih u prosincu 2019., tj. prije početka pandemije COVID -19, vidljivo je da je puno poduzeća zadržalo skoro isti broj zaposlenika. Više od 85 posto poduzeća iz prerađivačke industrije koja su bila anketirana naveli su da su razdoblju poslije pandemije zapošljavali isti ili još i veći broj zaposlenika nego u razdoblju koje je bilo prije pandemije COVID -19. Odlaganje prilagođavanja na strani radnih snaga važan je pokazatelj jer predlaže da poduzeća zaštite svoje ljudske kapitale i odlože eventualnu redukciju zaposlenika. To ponašanje često je u slučaju kada je percepcija poremećaja kratkotrajna promjena. (Stojčić N., 2020.)

Kod analiziranih poduzeća primijećen je učinak pandemije Covid -19 na financijsku stabilnost i poslovanje poduzeća. Puno poduzeća navelo je da su iskusili probleme pri pokušaju

održavanja likvidnosti i tijeka novca. Takva problematika nije imala značajan utjecaj na promjenu u praksi pri odnosima s dobavljačima i kupcima. Mali dio poduzeća naveo je da su im se u razdoblju koje je bilo nakon što se pojavila pandemija Covid -19, povećale aktivnosti kupovine i prodaje na kredite. (Stojčić N., 2020.)

Vidljivo je da se je manje od pola poduzeća u „borbi“ s problemima s likvidnošću oslonilo na potpore koje je davala država, nakon njih su poduzeća koja su svoje probleme rješavala kapitalnim financiranjem. Tek se je manji dio poduzeća pri rješavanju problema s likvidnošću oslonilo na zajmove od komercijalnih banaka i na odgađanja plaćanja dobavljačima. To što je navedeno može se razumjeti ako je razumljivo ako su većina ispitanih bili primatelji nekih oblika državnih potpora kroz trajanje i nakon trajanja pandemije COVID-19. (Stojčić N., 2020.)

Može se reći da je pandemija COVID-19 imala negativan utjecaj na poslovanje poduzeća prerađivačke industrije, to je bilo više izraženo kod izvozno orijentiranih poduzeća. Bez obzira na to, puno poduzeća zadržalo je razinu zaposlenosti koja je bila prije pandemije i nastavili su s naviknutim praksama među odnosima s dobavljačima i kupcima. Za to su vrlo bitne bile i državne potpore kod poslovanja poduzeća. Bitniji odgovor na pojavljivanje pandemije COVID-19 bio je kada se prešlo na online poslovanje s poslovnim suradnicima i klijentima. Taj model uključivao je varijablu koja je primala vrijednost 1 ako je poduzeće kao dio odgovora i rezultata na poteškoće koje su se dešavale kod poslovanja pokrenulo ili povećalo prodaju elektroničkim, tj. online kanalima te se za tu varijablu očekivao pozitivan predznak. Taj model je kontrolirao i kolika je otpornost poduzeća na poremećaje izvan poduzeća. Model je uključivao varijablu koja je sadržavala broj tjedana kroz koje je poduzeće u prvom valu pandemije prisilno potpuno prekinulo svoje poslovanje jer se ekonomija i društvo zaključalo, to se zvalo lockdown. Model je sadržavao dvije kategoričke varijable koje su kontrolirale za poduzeća koja su imala problema s poteškoćama pri pristupanju klijentima i za udio djelatnika koji su radi pandemije radili na online. Bitna je komponenta pri analizi izvoznog ponašanja poduzeća potencijalni problem u selekciji poduzeća koja izvoze u odnosu na ostala poduzeća. (Stojčić N., 2020.)

Utjecaj pandemije u skoro svim sektorima doveo je do toga da su prihodi pali, desila se iskorištenost kapaciteta i problema koji su financijske prirode s likvidnošću te odnosi s kupcima i dobavljačima. Kako bi riješili navedene probleme, poduzeća su se oslonila na državne potpore koje je davala Hrvatska. Neki činitelji su se izdvojili s obzirom na ostale prema njihovom učinku na vjerojatnost nastajanja pada izvoznih prihoda. To se najviše odnosi na napor koji je ulagalo poduzeće kako bi riješilo probleme s likvidnošću i različite kanale

državnih potpora. Prema rezultatima koji su dobiveni, kapitalna financiranja, odgode plaćanja i državnih potpora u rješavanju problema s likvidnošću pokazali su se najvažnijim u sprečavanju da izvozni prihodi padnu. Nije značajna veza između potpora komercijalne banke i mjere državnih potpora kao što su: „oslobađanje od fiskalnih davanja i subvencije za plaće zaposlenima i promjene izvoznih prihoda“. Vidljivo je da su najveći izazovi u pandemiji za domaća poduzeća prerađivačke industrije bili oni koji su bili uzrokovani problemima s likvidnošću i da su poduzeća koja su uspješno riješila ovaj problem uspjela i smanjiti vjerojatnosti pada izvoznih prihoda. Kada uzmemo u obzir da su poduzeća koja su imala puno veće spremljene zalihe sredstava da bi opstala u slučaju prestanka prodaje između onih koja su imaju najmanju vjerojatnost za pad izvoznih prihoda, tada možemo reći da su poduzeća prerađivačkoj industriji Republike Hrvatske ustvari jako izložena vanjskim poremećajima i već su su u početku pandemije Covid -19 vidjeli njihovi problemi s likvidnošću. Kada su uveli nove prakse kao što je online prodaja, povećali su vjerojatnost za pad izvoznih prihoda, to potvrđuje da je riječ o kompenzacijskoj mjeri koja pad na međunarodnom tržištu pokušava smanjiti najnovijim načinima komunikacije s kupcima na domaćem tržištu. U ovim rezultatima mogu se vidjeti neke smjernice kako bi se oblikovale buduće ekonomske politike. Tvrtke su pri rješavanju problema s likvidnošću počele prikupljati kapital, uzimale su državne potpore i odgađale plaćanja. Ne postoji neka bitna veza između potpora koje se daju za zaposlene, fiskalnih olakšanja i zajmova komercijalnih banaka. To znači da je najvažniji cilj svih tvrtki da omoguće likvidnost kako bi nastavile obavljati svoje poslovne aktivnosti i tako djelovale na ostale ciljeve a neki od njih je da zadrže radna mjesta i zaposlenike. Kod borke s vanjskim šokovima najbitnije je jačati interne kapacitete da bi se povećale mogućnosti poduzeća za opstanak. Istraživanja u budućnosti bi trebala obratiti pozornost na razlike u prostorima u utjecajima pandemije Covid -19 na izvozne prihode poduzeća. Istraživanja bi isto tako trebala obratiti pozornost na razliku u učincima u odnosu na glavna tržišta na koje poduzeća izvoze. Treba obratiti pozornost na iskustvo izvoza, starost i profil konkurentnosti poduzeća pokraj obavijesti o nekim pojedinim aspektima njihovog odgovora na probleme koji su uzrokovani pandemijom Covid -19. (Stojčić N., 2020.)

6. ZAKLJUČAK

Pandemija Covid -19 zahvatila je Hrvatsku početkom 2020.godine i uzrokovala je snažne negativne posljedice na gospodarstvo. Ekonomska šteta koju je uzrokovala ova pandemija uvelike je posljedica pada potražnje, smanjio se broj potrošača koji su bili spremni kupiti robu i usluge koje su dostupne na globalnom gospodarstvu. Iako je bila jasna opasnost u kojoj se nalazi cjelokupno globalno gospodarstvo, učinilo se sve da se iz takve situacije izvuče ono najbolje i da se kriza završi sa minimalnom štetom. Vlade su imale iskustvo iz prethodnih kriza i znale su da se suprotstaviti recesiji mogu državnim potrošnjom. Vlade su povećale novčanu pomoć građanima i osigurale su tvrtkama da pristupe sredstvima koja su potrebna da bi se tijekom pandemije zadržavali zaposlenici. Globalna gospodarska kriza uvelike je pogodila hrvatsku prerađivačku industriju, tako što je uzrokovala da se smanji broj zaposlenih, pao je broj narudžbi i smanjila se proizvodnja. Jako se smanjio broj potrošača koji su bili spremni kupiti proizvode i usluge koji su dostupni u globalnom gospodarstvu. Mnoge zemlje su postavile ograničenja na putovanja kako bi se smanjilo širenje pandemije. Zbog velikog smanjenja potražnje potrošača, zračni su prijevoznici izgubili prihode koje su planirali, te su radi toga morali smanjiti većinu svojih troškova tako da su smanjili broj letova koje su inače obavljali. Slična situacija događala se i u drugim industrijama, npr. smanjenje potražnje za naftom i novijim automobilima zbog svakodnevnih kontrola kako se putuje na posao a druženje i blagdani su potpuno bili zabranjeni. Poduzeća su smanjila broj svojih zaposlenika da bi nadoknadili izgubljene prihode, i time je došlo do situacije da si nezaposleni više nisu mogli priuštiti kupnju proizvoda i usluga kao što su to činili ranije.

Neki sektori imali su i koristi od ove krize. Internet trgovina, prodaja hrane na malo i zdravstvena industrija osigurali su određeni gospodarski rast kako bi nadoknadili štetu. Zabilježeno je veliko povećanje internet aktivnosti (kontaktiranje obitelji, posao od kuće, kupnja proizvoda preko interneta, itd.). Zbog toga se pružateljima IT rješenja pružila prilika za povećanje svojih tržišnih udjela. S obzirom na to da industrija spada u najvažnije čimbenike rasta svake ekonomije kojoj je bitan gospodarski razvoj i napredak, zaključujemo da industrijski rast dovodi do jako puno pozitivnih posljedica za cijelo gospodarstvo. U mnogim proizvodnim nišama hrvatske prerađivačke industrije vidljivo je nazadovanje kroz vrijeme. Prerađivačka industrija svake godine sve više doživljava pad udjela u bruto prihodu i dobiti a vidljivo je i sve veće napuštanje proizvodnje. Kako je počela pandemija, značajno se smanjila proizvodnja prerađivačke industrije, najviše je bio vidljiv pad proizvodnje motornih vozila, proizvodnje namještaja, odjeće, kože i srodnih proizvoda te proizvodnje računala i elektroničkih i optičkih

proizvoda. Puno veći rast proizvodnje s obzirom na razdoblje prije pandemije uočen je kod proizvodnje rafiniranih naftnih proizvoda. Povećan rast bio je jedino kod proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnje papira i proizvoda od papira. Izvoz prerađivačke industrije u siječnju 2021.godine uvelike je smanjen s obzirom na isto razdoblje 2020. godine. Djelatnosti prerađivačke industrije kod kojih je zabilježen rast izvoza su: proizvodnja prehrambenih proizvoda, duhanskih proizvoda, proizvoda od papira i proizvodnja farmaceutskih proizvoda i pripravaka.

Nakon usporedbe rezultata poslovanja poduzetnika koji su priloženi u godišnjim izvještajima za 2021. godinu, može se zaključiti da su poduzetnici bolje poslovali u odnosu na 2020.godinu. Ostvaren je rast broja zaposlenih od 3,4 %, rast ukupnih prihoda od 20,8 %, povećana je dobit razdoblja od 36,2 %, neto dobit od 109,6 %, izvoz od 35,8 %, bruto investicije od 14,1 % a prosječna mjesečna neto obračunata plaća veća je za 6,1 %. Velika je promjena u rastu ukupnih prihoda i ostvarena je neto dobit, u odnosu na neto gubitak u prethodnoj godini zbog lošeg utjecaja pandemije Covid 19.

Promatranjem vrijednosti prihoda i dobiti 10 poduzeća od 2018. do 2022. godine vidljivo je da se prije početka pandemije Covid -19 bilježi pozitivan trend i kontinuirani rast prihoda, no to je naglo prekinula pandemija. Najizraženiji pad poslovnih prihoda zabilježen je 2020. godine kada je i počela pandemija. Najizraženiji pad dobiti poduzeća zabilježen je 2020. godine, no u nekim poduzećima nastupio je tek 2021. godine. Promatrana poduzeća su doživjela nagli i izraženi pad no ponovno su ostvarila pozitivan rast. Vidljivo je da je pandemija imala značajan i vrlo negativan utjecaj na hrvatsku prerađivačku industriju. Nakon nastanka pandemije svi su pokazatelji prikazivali negativne rezultate ali nestankom pandemije svi rezultati su postali pozitivni. Republika Hrvatska se vrlo brzo oporavila od krize uzrokovane pandemijom, stanje prerađivačke industrije se sada znatno poboljšalo i neke tvrtke ostvaruju čak i bolje rezultate nego u godinama prije pandemije.

LITERATURA

1. Adris Grupa. (2023.) Dostupno na: [Adris > O nama > Adris nekad i danas > O nama > Adris nekad i danas > Adris nekad i danas](#) [11.09.2023.]
2. Atlantic Grupa. (2023.) Dostupno na: [O nama - Atlantic Grupa](#) [11.09.2023.]
3. Bolfek, B., Rajko, M., Zdrilić, I., (2022.) - Suvremeni trendovi u poduzetništvu, Sveučilište u Zadru, Zadar. Dostupno na: [CroRIS - CroSBI](#) [18.09.2023.]
4. Botrić V. (2012.) Mehanizmi prilagodbe hrvatske prerađivačke industrije: analize s aspekta tržišta rada. Dostupno na:
https://hrcak.srce.hr/84752?fbclid=IwAR2Dtjc3gy0VqpwGw9BjGBqGrMwMeTR_HFPdXN-Jj14rJ11dPHbPjbbL4NQ [26.08.2023.]
5. Državni zavod za statistiku. (2022.) Strukturno- poslovni pokazatelji poduzeća u 2020. Dostupno na:
https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29182?fbclid=IwAR0javkCOw0rG48PE4MrEYUV_C82I3J0EpVZyhupmvsEdozlPykMjxz0oik [10.06.2023.]
6. Europska komisija (2020.) Europska industrijska strategija. Dostupno na: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_hr [09.09.2023.]
7. Fina. Poduzetnici Hrvatske u 2020. godini ostvarili neto odbit u iznosu od gotovo 21,0 milijardu kuna. Dostupno na:
<https://mail.google.com/mail/u/1/#inbox/KtbxLxglrLRSKgCQcmljPvgJzVQZqwDKdB?project=1&messagePartId=0.1> [28.06.2023.]
8. Fina (2022.) Poduzetnici Hrvatske u 2021. godini udvostručili neto dobit u odnosu na prethodnu godinu. Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/poduzetnici-hrvatske-u-2021.-godini-udvostrucili-neto-dobit-u-odnosu-na-prethodnu-godinu#:~:text=Na%20stranim%20tr%C5%BEi%C5%A1tima%20svoje%20proizvode%20i%20usluge%20plasilalo,izvoza%20od%2035%2C8%25%2C%20u%20usporedbi%20s%202020.%20godinom.> [28.06.2023.]
9. Fina (2021.) Rezultati poslovanja poduzetnika u 2020. godini - razvrstani po veličini. Dostupno na: [Novosti - Rezultati poslovanja poduzetnika u 2020. godini - razvrstani po veličini - Fina](#) [15.07.2023.]
10. Fina (2022.) Registar godišnjih financijskih izvještaja. Financijski rezultati poduzetnika u 2022. godini. Dostupno na: <https://www.fina.hr/-/rezultati-poslovanja-poduzetnika-u-2022.-godini-razvrstani-po-velicini> [09.09.2023.]

11. Fininfo.hr. Izvještaj o subjektu INA d.d. Dostupno na: <https://www.fininfo.hr/Account/LogOn?returnUrl=%2FPoduzece%2Fina%2FDetaljno%2F57429&messageId=1> [28.08.2023.]
12. Gavrilović. (2023.) Dostupno na: [O nama | Gavrilović \(gavrilovic.hr\)](#) [11.09.2023.]
13. Global Terrorism Indeks (2022.) MEASURING THE IMPACT OF TERRORISM Dostupno na: file:///C:/Users/mihae/Downloads/GTI-2022-web_110522-1.pdf [28.06.2023.]
14. Hrvatska enciklopedija. Prerađivačka industrija. Dostupno na: https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50198&fbclid=IwAR3NjqhagSQYsFJqKWfXoXYaMnZnrB2UUFFj_854x9KN8XSBg58yi_ohnE#top [10.05.2023.]
15. Hrvatska gospodarska komora (2020.) Gospodarska kretanja. Dostupno na: <gospodarskakretanja050620kor045f71cbb761cff.pdf> (hgk.hr) [10.09.2023.]
16. INA d.d. (2023.) Dostupno na: <https://www.ina.hr/> [28.08.2023.]
17. Končar d.d. (2023.) Dostupno na: [O nama | KONČAR - Elektroindustrija d.d. \(koncar.hr\)](#) [11.09.2023.]
18. Kraš Hrvatska. (2023.) Dostupno na: [Kraš Hrvatska \(kras.hr\)](Kraš Hrvatska (kras.hr)) [11.09.2023.]
19. Kovačić D. (2022.) Najveće kompanije 2022. Dostupno na: <e3aa2c04-300c-5d17-10e0-e6dfbbb3c79b> (fina.hr) [28.07.2023.]
20. Pliva Hrvatska. (2023.) Dostupno na: [O PLIVI \(pliva.hr\)](O PLIVI (pliva.hr)) [11.09.2023.]
21. Podravka d.d. (2023.) Dostupno na: <Kompanija ♥ Podravka> [11.09.2023.]
22. Prester J. Rašić Bakarić I. (2017.) Analiza strukturnih obilježja prerađivačke industrije Republike Hrvatske. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/187554?fbclid=IwAR3jT7AX01zgUmzqKVbRGsVYLKcFYSpWeMBVNAZDOCUQDfnyxLFXymXN2qg> [08.06.2023.]
23. Saponia d.d. (2023.) Dostupno na: <O Nama – Vodeća Deterdžentsko Toaletna Industrija | Saponia> [11.09.2023.]
24. Stojčić N. (2020.) Učinci pandemije Covid 19 na izvoznu konkurentnost poduzeća prerađivačke industrije u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/360825?fbclid=IwAR16SYcak1-C4Klpw6SriFaO8KXaeSr3IAOFtp2IH2J88PqeenB4PMSm4X0> [03.07.2023.]
25. Sulistiyani, Setyo Riyanto. (2020.) The Impact of the Covid-19 Pandemic on the Manufacturing Industry. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Setyo-Riyanto/publication/343416049_The_Impact_of_the_Covid-19_Pandemic_on_the_Manufacturing_Industry/links/5f29067692851cd302d86326/The-

[Impact-of-the-Covid-19-Pandemic-on-the-Manufacturing-Industry.pdf](#) [05.07.2023.]

26. Tatalović S. Malnar D. (2021.) Pandemija COVID-19 i novo razumijevanje sigurnosti.

Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/262797> [03.05.2023.]

27. Vasilj I. Ljevak I. (2020.) Epidemiološke karakteristike Covid-a 19.

Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/346926> [03.05.2023.]

28. Vlada Republike Hrvatske (2019.) Dostupno na:

https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/gospodarstvo//Industrijska_strategija_%202014_2020.pdf [09.09.2023.]

29. Vindija. (2023.) Dostupno na: [Vindija](#) [11.09.2023.]

POPIS TABLICA

Tablica 1. Financijski rezultati poslovanja 139.009 poduzetnika RH u 2020. i usporedba s 2019. godinom.	23
Tablica 2. Financijski rezultati poduzetnika Hrvatske u 2021.godini, po oblicima vlasništva	25
Tablica 3: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti INA d.d.	26
Tablica 4: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Končar d.d.	28
Tablica 5: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Adris Grupa d.d.	30
Tablica 6: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Gavrilović d.o.o.	31
Tablica 7: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Kraš d.d.	33
Tablica 8: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Podravka d.d.	34
Tablica 9: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Vindija d.d.	36
Tablica 10: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Atlantic Grupa d.d	37
Tablica 11: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Pliva Hrvatska d.d.	39
Tablica 12: Izvještaj o poslovnim prihodima i dobiti Saponia d.d.	40
Tablica 13. Izvorni indeksi proizvodnje prerađivačke industrije Republike Hrvatske	45
Tablica 14. Izvoz prerađivačke industrije u siječnju 2020. i siječnju 2021. godine	47

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Grafički prikaz poslovnih prihoda INA d.d. 2018.- 2022.	27
Graf 2: Grafički prikaz poslovne dobiti INA d.d. 2020.- 2022.	27
Graf 3: Grafički prikaz poslovnih prihoda Končar d.d. 2020.- 2022.	28
Graf 4: Grafički prikaz poslovne dobiti Končar d.d. 2020.- 2022.	29
Graf 5: Grafički prikaz poslovnih prihoda Adris Grupa d.d. 2020.- 2022.	30
Graf 6: Grafički prikaz poslovne dobiti Adris Grupa d.d. 2020.- 2022.	31
Graf 7: Grafički prikaz poslovnih prihoda Gavrilović d.o.o. 2020.- 2022.	32
Graf 8: Grafički prikaz poslovne dobiti Gavrilović d.o.o. 2020.- 2022.	32
Graf 9: Grafički prikaz poslovnih prihoda Kraš d.d. 2020.- 2022.	33
Graf 10: Grafički prikaz poslovne dobiti Kraš d.d. 2020.- 2022.	34
Graf 11: Grafički prikaz poslovnih prihoda Podravka d.d. 2020.- 2022.	35
Graf 12: Grafički prikaz poslovne dobiti Podravka d.d. 2020.- 2022.	35
Graf 13: Grafički prikaz poslovnih prihoda Vindija d.d. 2020.- 2022	36
Graf 14: Grafički prikaz poslovne dobiti Vindija d.d. 2020.- 2022.	37
Graf 15: Grafički prikaz poslovnih prihoda Atlantic Grupa d.d. 2020.- 2022.	38
Graf 16: Grafički prikaz poslovne dobiti Atlantic Grupa d.d. 2020.- 2022.	38
Graf 17: Grafički prikaz poslovnih prihoda Pliva Hrvatska d.d. 2020.- 2022	39
Graf 18: Grafički prikaz poslovne dobiti Pliva Hrvatska d.d. 2020.- 2022	40
Graf 19: Grafički prikaz poslovnih prihoda Saponia d.d. 2020.- 2022	41
Graf 20: Grafički prikaz poslovne dobiti Saponia d.d. 2020.- 2022	41
Graf 21: Grafički prikaz poslovnih prihoda svih 10 promatranih kompanija 2020.-2022.	42
Graf 21: Grafički prikaz poslovne dobiti svih 10 promatranih kompanija 2020.-2022.	43